

Átfogó értékelés

Budapest IV. kerület Újpest

2022. évi

gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységéről

2023.

Tartalomjegyzék

1. Bevezető – tartalmi követelmények, előírások	3
2. Demográfiai folyamatok	4
2.1. Idősek helyzete	7
2.2. Gazdasági helyzet	9
2.3. Társadalmi helyzet.....	10
2.4. Lakáshelyzet	14
3. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat közpolitikája	17
3.1. Polgármesteri Hivatalon keresztül támogatáspolitikája	17
3.2. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása	18
4. Újpesti Önkormányzati Bölcsődék Intézménye.....	30
5. Gyermekjólét és gyermekvédelmi gondoskodás.....	33
5.1. Család- és Gyermekjóléti Központ gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatai.....	33
5.1.1. Az intézmény adatai, szervezeti egységei.....	34
5.1.2. A Család és Gyermekjóléti Központon belül folyó szakmai együttműködés.....	38
6. Észlelő- és jelzőrendszer működtetése, szakmai kapcsolatok	47
6.1. A jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai (<i>gyermekvédelmi rendszer éves működésének értékelése</i>).....	50
6.1.1. Újpesti oktatási intézmények gyermekvédelmi tevékenysége.....	53
6.1.2. Prevenációs tevékenység az oktatási nevelési intézményekben	55
6.2. „Aranyhíd” Gyermek Átmenti Otthona	58
6.2.1. Az Intézmény feladata, szakmai munkája.....	59
6.2.2. Ellátandó célcsoport, problémák és szükségletek azonosítása	60
6.2.3. Az Otthonban 2022-ben megvalósult szolgáltatások és működési jellemzők	62
6.2.4. Az intézményen belüli és kívüli együttműködés	66
7. Összefoglaló.....	67

1. Bevezető – tartalmi követelmények, előírások

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 96. § (6) bekezdése¹ (továbbiakban: Gyvt.) értelmében a helyi önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31. napjáig átfogó értékelést készít, amelyet a képviselő-testület jóváhagyását követően a gyámhivatalnak megküld. Az átfogó értékelés tartalmi követelményeit kormányrendelet szabályozza (149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 10. melléklete). Ennek tartalma az alábbiak szerint alakul:

1. A kerület demográfiai mutatói.
2. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása (pénzbeli és/vagy természetbeni juttatásokra vonatkozó adatok; gyermekétkeztetés stb.)
3. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások bemutatása (különösen: család- és gyermekjóléti szolgálatok; gyermekek napközbeni ellátása; gyermekek átmeneti gondozása; gyermekek veszélyeztetettsége)
4. jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai
5. A felügyeleti szervek által gyámhatósági, gyermekvédelmi területen végzett szakmai ellenőrzések tapasztalatainak, továbbá a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők ellenőrzésének alkalmával tett megállapítások bemutatása.
6. Jövőre vonatkozó szabályozási és eljárási javaslatok, célok meghatározása
7. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása (amennyiben a településen készült ilyen program), valamint a gyermekkorú és a fiatalok bűnelkövetők számának az általuk elkövetett bűncselekmények számának, a bűnelkövetés okainak bemutatása.
8. A települési önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés keretében megvalósuló szolgáltatások (alapellátás, szakellátás, szabadidős programok, drogprevenció stb.).

¹ Gyvt. 96.§. (6) bekezdés: A települési önkormányzat és az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31-éig – a külön jogszabályban meghatározott tartalommal [149/1997 (IX. 10.) Korm. rendelet 10. számú melléklet] – átfogó értékelést készít. Az értékelést – települési önkormányzat esetén a képviselő-testület általi megtárgyalást követően – meg kell küldeni a gyámhatóságnak. A gyámhatóság az értékelés kézhezvételétől számított harminc napon belül javaslattal élhet a települési önkormányzat, illetve az állam fenntartói feladatainak ellátására a Kormány rendeletében kijelölt szerv felé, amely hatvan napon belül érdemben megvizsgálja a gyámhatóság javaslatait és állásfoglalásáról, intézkedéséről tájékoztatja.

Az Átfogó értékelés Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Szociális Főosztály, Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Köznevelési és Művelődési Főosztály munkavállalói és Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye Család- és Gyermejjóléti Központ munkatársai írásos anyagai, valamint Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye Család- és Gyermejjóléti Központ által működtetett jelzőrendszer tagjainak beszámolóit alapján készült el.

2. Demográfiai folyamatok

A KSH adatai szerint Újpest népessége 2022-ben összesen 97.682 főt számlál. Ez a közel 97,7 ezres állandó lakos közül valamivel többen vannak a nők (54,4%), mint a férfiak (1. ábra).

1. ábra

A lakónépesség megoszlása 2021-ben

Forrás: KSH

A demográfiai trendet vizsgálva, megállapítható, hogy Újpest állandó népességszáma folyamatos csökkenést mutat: amíg 2010-ben közel 100 ezer főre volt tehető az állandó népesség száma, addig 12 évvel később ez nagyjából 93 ezerre csökkent. Ez a tendencia azonban nem ugyanolyan az egyes korcsoportokban.

1. táblázat

Újpest népességének kor szerinti bontásban (fő)

év	0-14 évesek	15-19 évesek	20-29 évesek	30-39 évesek	40-49 évesek	50-59 évesek	60-64 évesek	65-X évesek	összesen
2010	13552	4846	13387	18997	13083	15284	6449	14041	99639
2015	14225	4023	11465	17652	16139	11975	8022	16288	99789
2016	14081	3939	11080	16830	16857	11593	7952	16841	99173
2017	13851	3899	10634	15800	17429	11639	7698	17341	98291
2018	13524	3949	10304	14985	17644	11767	6989	18131	97293
2019	13026	4044	9866	14274	17686	11968	6191	18916	95971
2020	12637	4060	9404	13872	17689	12193	5624	19398	94877
2021	12129	4167	8980	13443	17483	12396	5269	19535	93402

Forrás: KSH

A tendencia az, hogy gyakorlatilag – leszámítva a 65 és idősebb népességet – minden kohorszban csökken a népesség száma. A teljes népességre a legdrámaibb helyzetet a 20-29 éves korosztályban láthatunk, ahol a 2010-es népességszámhoz viszonyítva 67 százalékra apadt a népességszám, de jelentős csökkenés figyelhető meg a 30-49 évesek körében is, amely azonban az 50-64 évesek körében nem folytatódott, esetükben inkább stabil csökkenés látható. A 65 éves, vagy annál idősebb korosztály a legdinamikusabban növekvő csoport, 2010-hez képest 139 százalékkal nőtt a népességszámuk.

Az állandó népességből a 18-59 évesek aránya 2010-től 2017-ig csökkenő tendenciát mutatott egész Budapesten, azonban a IV. kerületben ez jóval meredekebben ment végbe. 2010-ben Újpesten a 20 év feletti és a 60 év alattiakat az állandó népességnek a 63 százalékát tették ki, míg 2021-re már csupán az 58 százalékát. A folyamat mögött többek között a fiatalabb korosztály csökkenése, valamint a társadalom elidősödése áll.

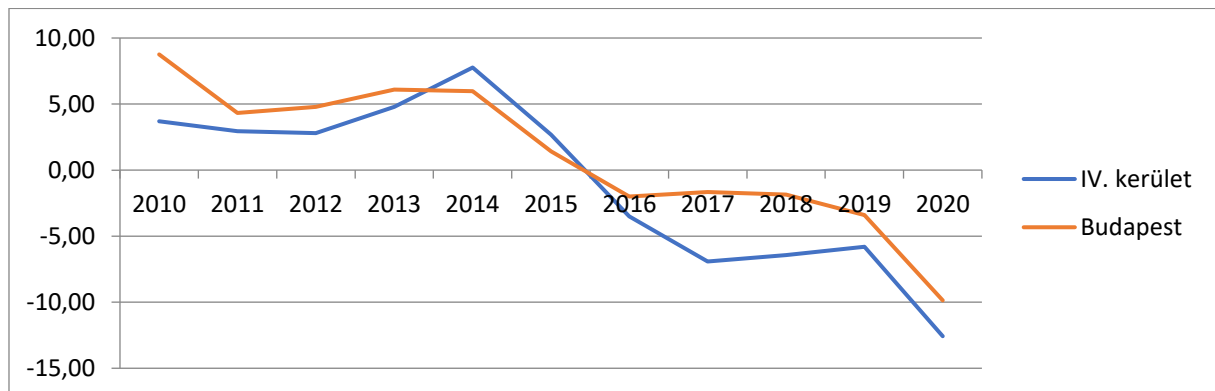
A fentiekben említett népességszám-csökkenés mögött számos folyamat meghúzódhat, amelyek közül kettőt érdemes kiemelni: az egyik a kerületből való el- és bevándorlás (vándorlási egyenleg), a másik gyermekek születésének alakulása.

A vándorlási egyenleg megmutatja, hogy a vizsgált időszakban hány ezrelékkal nőtt vagy csökkent a kerület népessége a vándorlás következtében. 2010-ben – a kerületben is és a

fővárosban is – az odavándorlások száma nagyobb volt, mint az elvándorlások száma, így az egyenleg pozitív értéket vett fel, ez azonban 2014-ben megfordult, aminek a hatására nagyjából 2016-2017-ig csökkenő egyenleget láthatunk. 2017-től nagyjából stagnálás volt jellemző, azonban 2020-ban újabb meredek csökkenést tapasztalhattunk.

2. ábra

Vándorlási egyenleg 1000 főre vetítve (állandó és ideiglenes vándorlás együtt)

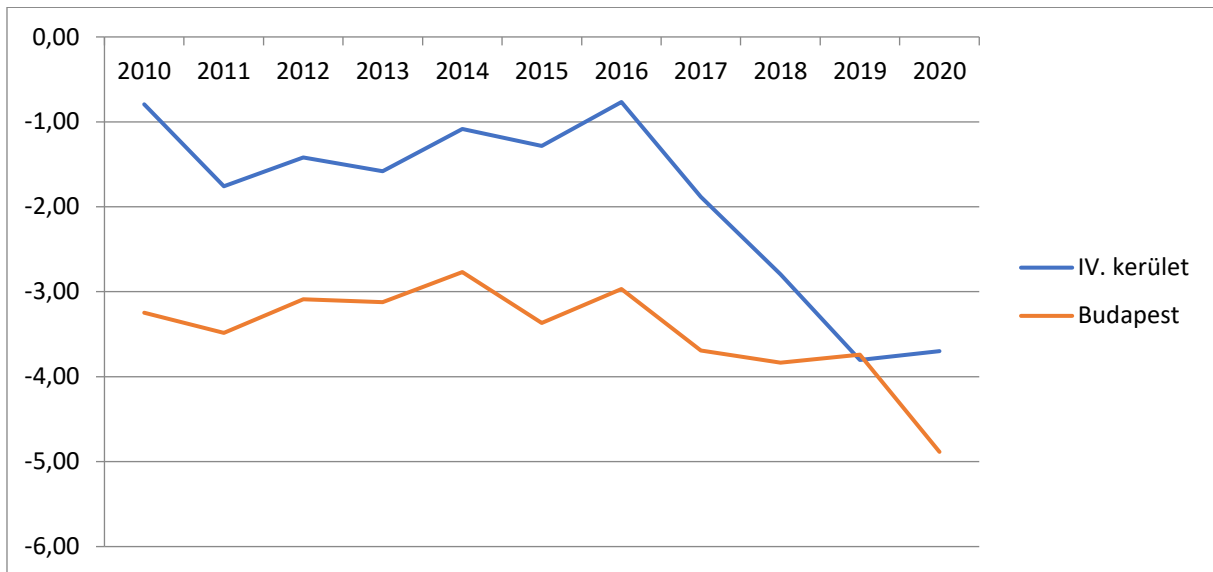

Forrás: KSH

A népességszám-csökkenés mögött meghúzódó másik folyamat az egyre csökkenő élveszületések száma. A természetes szaporodás már 2010-ben is negatív értéket vett fel, tehát kevesebb gyermek született, mint ahányan meghaltak a vizsgált évben. A mérőszám 2016-ig stagnált, ami után meredek csökkenésnek indult mind Budapesten, mind Újpesten.

3. ábra

Természetes szaporodás 1000 főre vetítve

Forrás: KSH

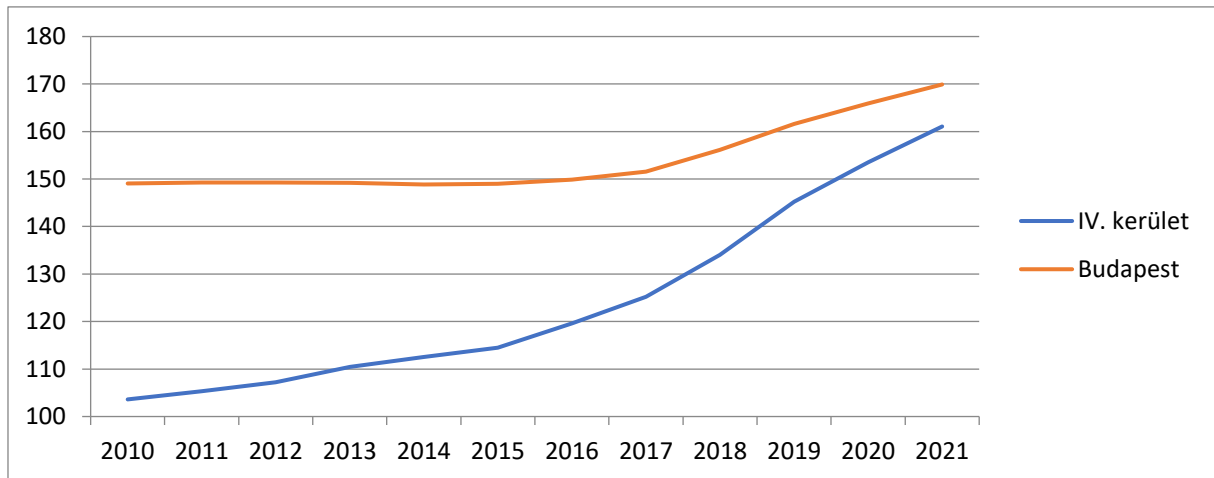
Ehhez kapcsolódóan érdemes megemlíteni az általános termékenységi arányszámot, ami azt mutatja meg, hogy egy adott évben ezer 15-49 éves nőre mennyi élveszületés jutott. Ez a mutató a 2010-ben mért közel 38-ról 2021-re mintegy 35-re csökkent, míg Budapest egészét nézve végig 37 fölött maradt az értéke.

2.1. Idősek helyzete

Az idősödést két mutatóval szeretnénk szemléltetni, az egyik az öregedési index, a másik az idős népesség eltartottsági rátája. Az előbbi a 65 éves, vagy idősebb népességnek és a gyermekkorú (0–14 éves) népességnek az egymáshoz viszonyított arányát mutatja. Ezzel a mérőszámmal egy jövőbeni tendenciát tudunk előrevetíteni arról, hogy miként fog alakulni a népesség demográfiai összetétele. Újpesten 2010-ben még nagyjából egyenlő arányban volt az idős- és a gyermekkorú népesség, miközben Budapest egészét tekintve már ekkor többségben volt az idősek száma (100 gyermekkorúra 150 időskorú jutott). 2016 körül a mérőszám meredeken emelkedni kezdett, így azt láthatjuk, hogy 2021-ben Újpesten 100 gyermekkorúra már több, mint 160 időskorú jut.

4. ábra

Az öregségi index alakulása (%)

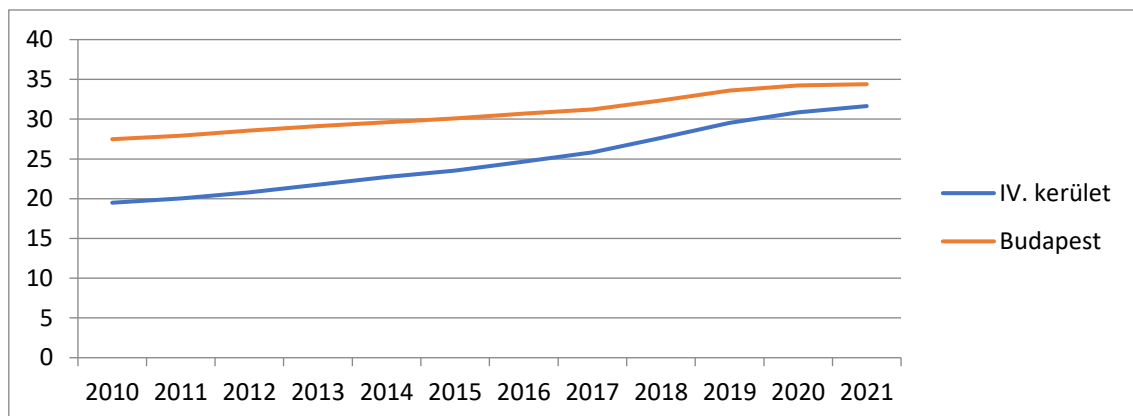

Forrás: KSH

Az másik mutató – az idős népesség eltartottsági rátája – az időskorú népesség aktív korú (15–64 éves) népességhez viszonyított arányát mutatja meg. Ezzel a mérőszámmal a társadalmi ellátórendszer terheiről tudhatunk meg többet, ugyanis minél nagyobb az eltartottsági ráta, annál nagyobb terhet jelent a munkavállalási korú népesség számára az időskorúak eltartása. Újpesten 2010-ben a mutató értéke 20 százalék körül alakult, ami azt jelenti, hogy 100 aktív korúra 20 időskorú jutott. 2021-re ez az érték – folyamatos emelkedés mellett – meghaladta a 30 százalékot.

5. ábra

Az aktív népességhez (15-64 év közöttiek) viszonyítva az idős népesség (64 év feletti) eltartottsági rátája (%)

Forrás: KSH

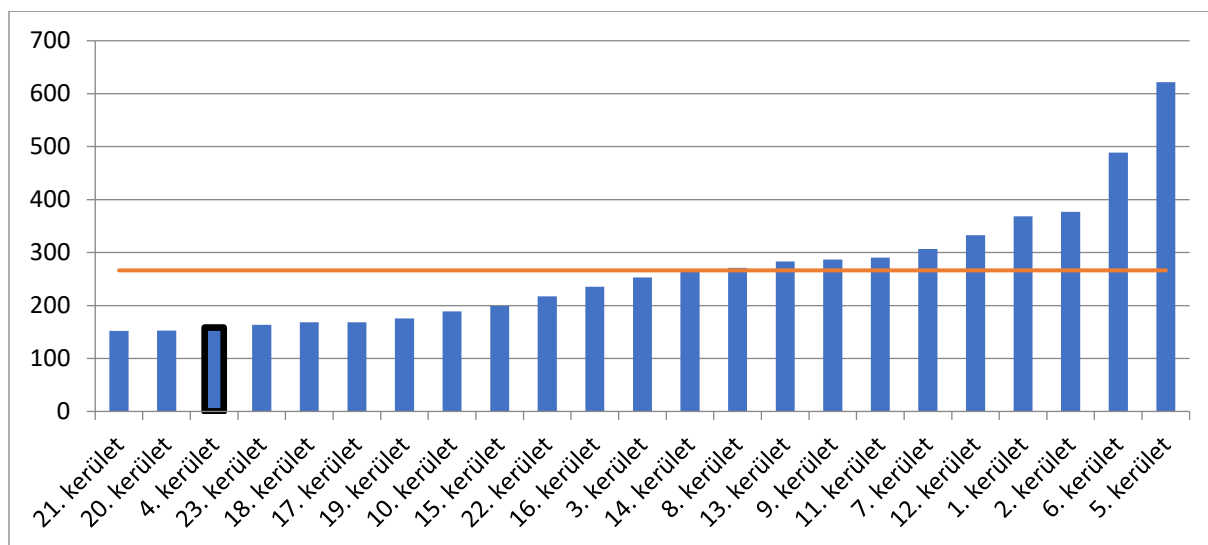
Mind a két mérőszám esetén elmondható, hogy csökkent a rés Budapest és Újpest között, a kerület lassan utoléri a főváros idősödési tendenciáját.

2.2. Gazdasági helyzet

Az Újpesten regisztrált vállalkozások száma alacsonynak mondható a többi kerülethez képest. 2019-ben a kerületben nagyjából 158 vállalkozás jutott ezer lakosra, míg a Budapesten mért átlag 266 körül alakult. A legmagasabb értékkel az V. kerület rendelkezett, ahol 621 vállalkozás jutott 1000 lakosra.

6. ábra

Regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra

* A piros vonal jelenti az átlagot.

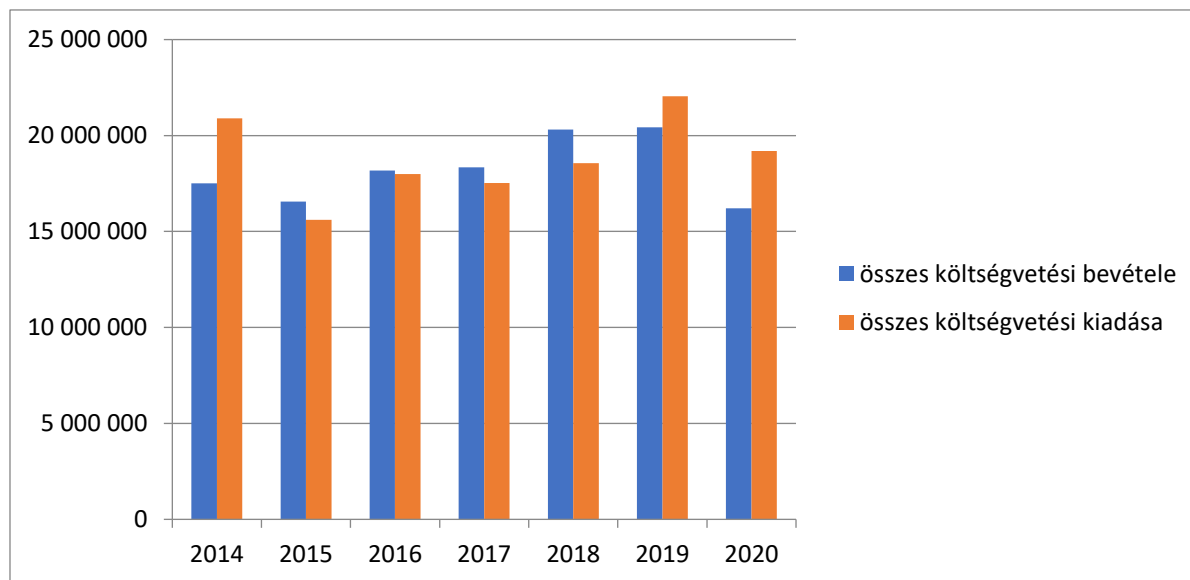
Forrás: TEIR

Újpesten a főállású adófizetők aránya az összes adófizetőn belül 88 százalék körül alakult 2019-ben, ami kicsivel magasabb, mint a budapesti átlag (83 százalék). A bruttó jövedelem alakulás szintén átlagosnak mondható: az összes nettó jövedelem egy lakosra 170 ezer forint, míg az összes személyi jövedelemadó egy lakosra 30 ezer forint körül alakult 2019-ben.

Újpest önkormányzatának az összes költségvetési bevételét és kiadását a következő ábra illusztrálja:

7. ábra

Újpest összes költségvetési bevétele és kiadása (1000 Ft)

Forrás: KSH

Az ábra alapján látható, hogy 2014 után nagyjából folyamatosan nőtt a bevétel, míg 2019-ben ez megváltozott. 2020-ban már lényegesen kevesebb volt a költségvetési bevétel, a kiadás viszont magas maradt. Főként a helyi adókból származó bevétel, a bírságokból befolyó bevétel, illetve az ingatlan értékesítésből származó bevétel csökkent.

2.3. Társadalmi helyzet

Újpest lakossága társadalmi helyzetét nézve szintén a középmezőnybe tartozik. A 7 évesnél idősebb népesség iskolai végzettsége országos szinten jónak mondható: nagyjából negyedüknek van csupán 8 osztályos, vagy annál alacsonyabb iskolai végzettsége, míg majdnem kétharmaduk rendelkezik érettségivel, illetve egyetemi/főiskolai oklevéllel.

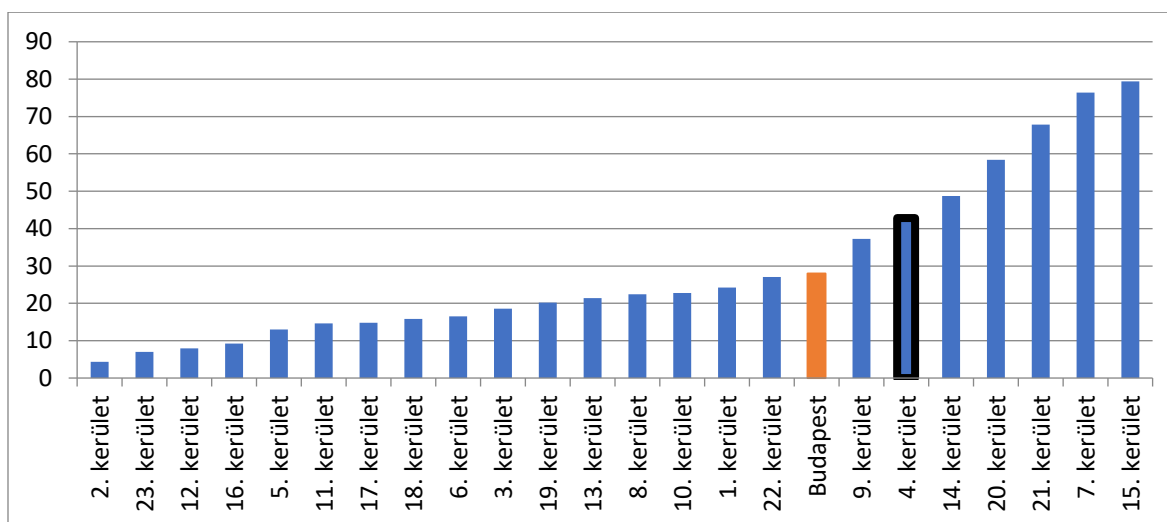
Habár országos viszonylatban Újpest lakosságának iskolázottsága jónak mondható, Budapest-viszonylatban ez már nem igaz. A kerülethez képest Budapesten kisebb arányban vannak jelen a legfeljebb érettségivel rendelkezők, valamint számottevően nagyobb arányban vannak jelen az egyetemi/főiskolai oklevéllel rendelkezők (Újpesten 28 százalék, Budapesten 35 százalék).

2020-ban összesen 3.131 óvodás, és 7.296 általános iskolás volt a nappali oktatásban, ami a kerület állandó népességének valamivel több, mint 3 és közel 8 százalékát jelenti. Gyógypedagógiai oktatásban² meglehetősen kevés óvodáskorú gyermek részesült, a hátrányos helyzetű gyermekek számában azonban már felette volt a budapesti értéknek. 100 óvodás gyermekre nagyjából 11 óvodapedagógus jutott 2020-ban, ami alapján a kerület továbbra is a középmezőnyben van. Az általános iskolákban szintén kevés gyermek részesül gyógypedagógiai oktatásban, a hátrányos helyzet azonban elterjedtebb lett. Míg az óvodás gyermekek csupán 0,7 százaléka hátrányos helyzetű, addig az általános iskolás gyermekeknél 1,5 százalék. Az óvodapedagógusokhoz hasonlóan, nagyjából 10 pedagógus jut 100 általános iskolai tanulóra.

A kerületbe 1000 kiskorúra 43 veszélyeztetett kiskorú jut, ami a többi kerülethez képest magasnak tekinthető. Budapesten ugyanez az érték 28, míg a legalacsonyabb érték 4 (II. kerület), a legmagasabb 79 (XV. kerület)³. Ezzel szembe a védelembe vett gyermekek száma alacsony, mindössze 3 védelembe vett gyermek jut 1000 kiskorúra.

8. ábra

Veszélyeztetett kiskorúak száma 1000 kiskorúra vetítve

Forrás: KSH

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt (RGYT) gyakran szokták használni annak a megbecslésére, hogy mennyire tekinthetők az adott területen élők szegénynek. Újpesten az

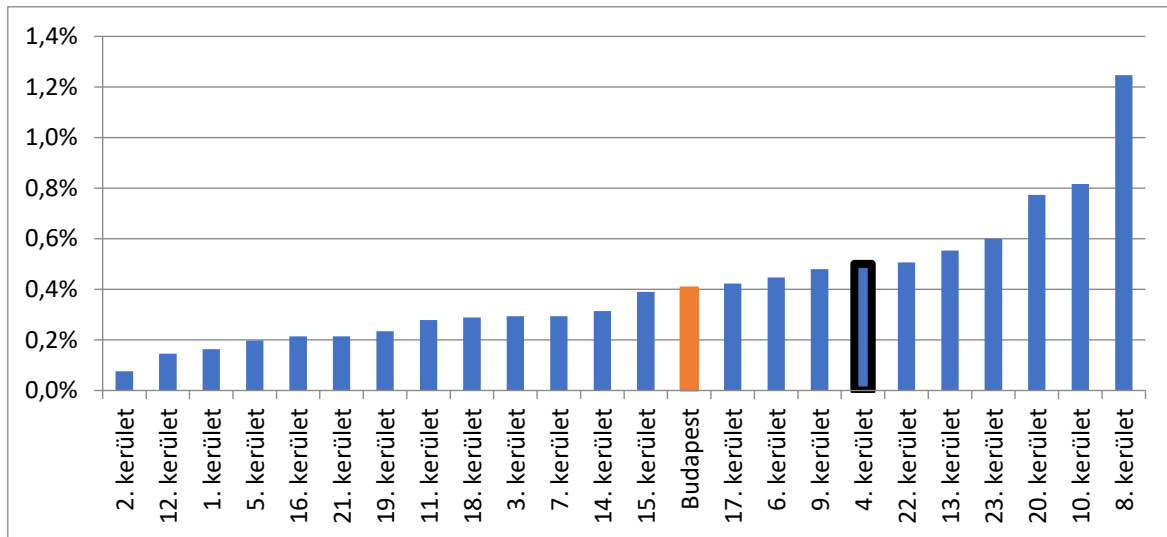
² SNI nélkül

³ Két szomszédos kerületünk is magas értéket mutat.

RGYT-t kapók népességhez viszonyított aránya 0,5 százalék, ami csak egy picivel jelent magasabb értéket a budapestihez képest. A legnagyobb arányban a VIII. kerületben kapnak ilyen támogatást, míg a legkedvezőbb értékkel újra a II. kerület rendelkezik.

9. ábra

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos aránya

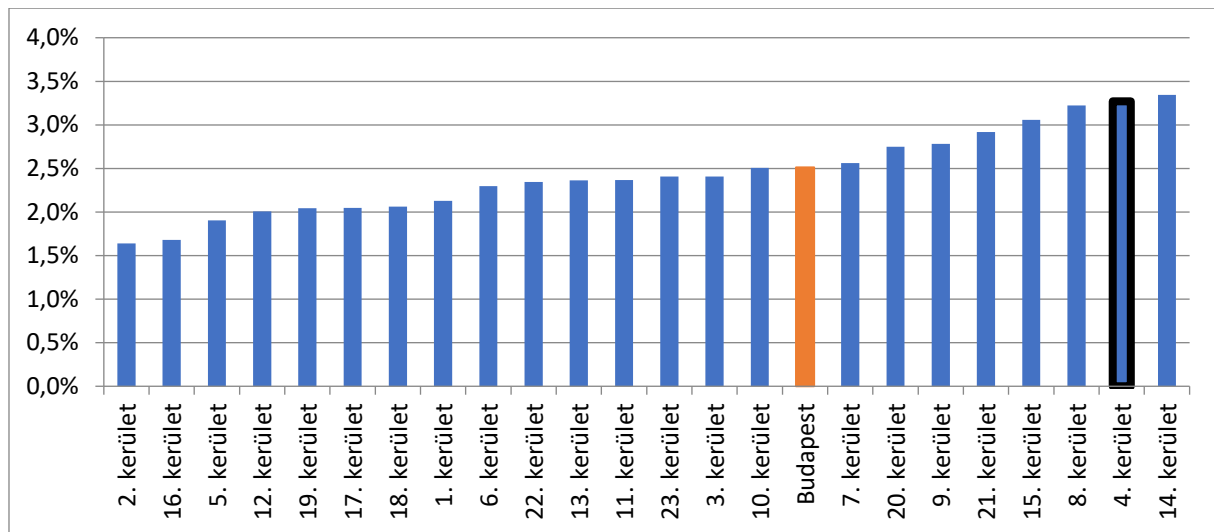

Forrás: KSH

Ha az álláskereső számát nézzük a kerületben, akkor azt láthatjuk, hogy Újpest 3 százalékkal a második legrosszabb helyen szerepel a budapesti kerületek listájában. Az utolsó négy kerület között szerepel még a XV., a VIII, és a XIV. kerület is, ami azért problémás, mivel a szomszédos kerületeink közül kettő is bekerült a legrosszabb mutatójú kerületek közé. Ezt az adatot erősíti, hogy ugyanezt láthattuk a veszélyeztetett kiskorúak vonatkozásában is.

10. ábra

Nyilvántartott álláskeresők aránya az aktívak (15-64 évesek) körében

Forrás: TEIR

Nemi és korcsoportonkénti bontásban azt láthatjuk, hogy az álláskeresők nagyjából 58 százaléka nő, valamint a 41-50 éves korosztály körében a legjellemzőbb a munkanélküliség. (A nemek közötti arány egyébként a pályakezdő álláskeresőknél is ugyanennyi.)

Amennyiben tovább bontjuk a kerület munkaerőpiaci helyzetéről szóló adatokat (2. táblázat), látható, hogy az aktív korúak támogatása minden szegmensben csökkent. Ez örömteli helyzet is lehetne, de ismerve a gazdasági helyzetet, az adatok inkább arról szólnak, hogy 2015-höz képest egyre inkább romlik az aktív korúak helyzete. Ez főként az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező (alapfokú és szakmunkás végzettséggel rendelkezők), a pályakezdő álláskeresők és a közfoglalkoztatók körében látható.

2. táblázat

Munkaerőpiaci helyzet

Időszak	Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)		Nyilvántartott álláskeresők száma, nő (fő)		180 napon túli nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)		Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel		Általános iskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők		Szakmunkás végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma		Szakiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma		Szakközépiskolai, technikai, gimnáziumi végzettségű		Főiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		Egyetemi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		Fizikai foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		Szellemi foglalkozású nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma (fő)		Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma, férfi (fő)		Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma, nő (fő)		A 21-25 éves nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		A 0-18 éves nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		A 19-20 éves nyilvántartott álláskeresők száma (fő)		Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)		Közfoglalkoztatottak száma (fő)		
	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő	Összesen	Nő					
2015.	1867	1043	1033	32	421	396	72	708	132	106	1178	689	104	59	45	141	4	32	615	-																					
2016.	1603	953	856	27	334	324	57	604	147	110	920	683	69	34	35	103	5	20	575	-																					
2017.	1390	821	730	23	300	262	43	536	122	104	826	564	69	32	37	91	6	15	506	181																					
2018.	1125	678	516	16	206	184	33	459	125	102	606	519	39	13	26	66	6	9	345	103																					
2019.	1085	638	408	12	192	165	44	436	121	113	545	540	29	13	16	63	6	15	264	85																					
2020.	2055	1185	970	23	357	325	80	872	186	210	1111	944	57	24	33	156	3	24	374	80																					
2021	1125	682	608	12	190	175	45	470	118	114	603	522	30	15	15	57	2	15	450	64																					

Forrás: KSH

2.4. Lakáshelyzet

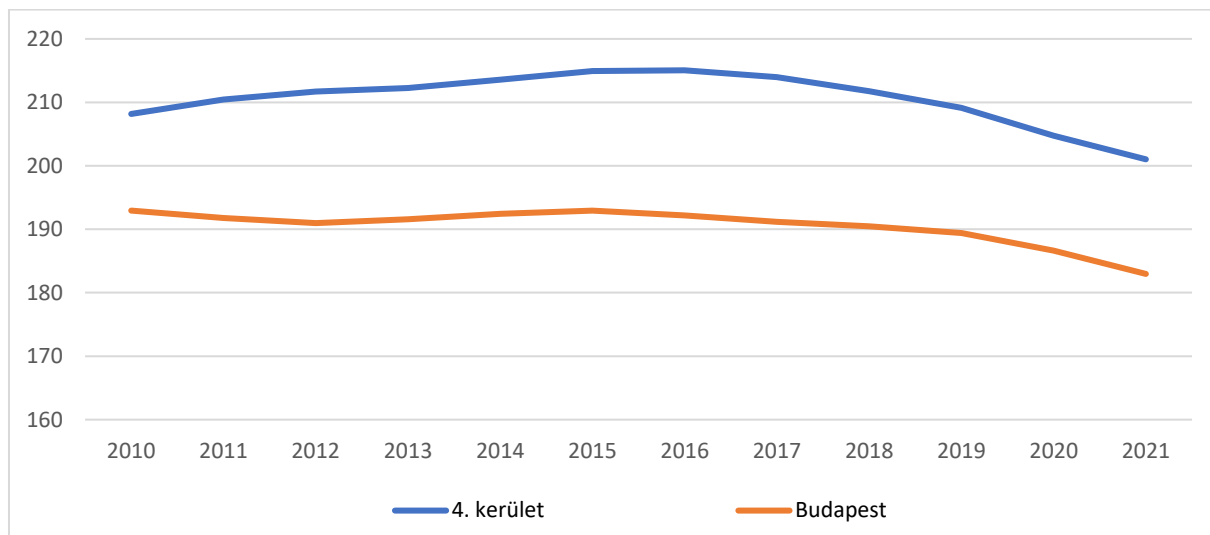
Újpest lakásállománya 2011 óta folyamatosan nő, ami ráadásul 2018 óta jelentősen felgyorsult. A budapesti lakásállomány csaknem 5 százalékát az újpesti lakások teszik ki, jóllehet a főváros területének csupán majdnem 4 százalékát fedi le a kerület.

Újpest laksűrűsége az évek során viszonylag stabilan változott, csupán 2020 óta figyelhető meg egy enyhe csökkenés. A mutató értéke budapesti viszonylatban magasnak mondható, azonban

még így is eltörpül pár déli kerülethez képest. 2021-ben Újpesten 100 lakásra nagyjából 200 lakos jutott, míg Budapesten ugyanez az érték csupán 180.

11. ábra

Laksűrűség (száz lakásra jutó lakos)

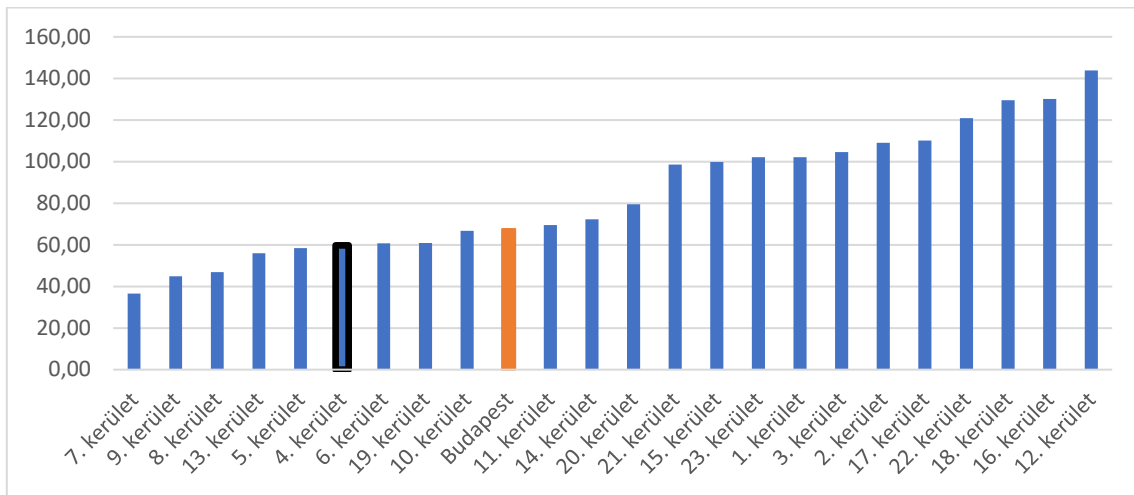
Forrás: KSH

Újpest állományában főként kétszobás lakásokat lehet találni (39 százalék), de gyakoriak a háromszobás lakások is (27 százalék). Viszonylag ritkább az egyszobás, valamint a négy, vagy többszobás lakások aránya. Budapesten nagyjából ugyanez az összetétel figyelhető meg, annyi különbséggel, hogy a két szélső érték viszonylag ritkábbnak mondható, míg a kétszobás és háromszobás lakások nagyobb arányban vannak jelen.

A kerületbe 229 új lakás épült 2021-ben, amiből 222 értékesítés céljára épült, és mindössze 7 darab épült saját használatra. Az épített lakások átlagos nagysága 60 négyzetméter volt, ami meglehetősen kicsinek számít budapesti viszonylatban:

12. ábra

2021-ben épített lakások átlagos négyzetméter

Forrás: KSH

3. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat közpolitikája

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata támogatáspolitikáját szervezeti és működése modellje során két nagy csoportra lehet bontani. Az egyik: saját rendszerén (Polgármesteri Hivatal) keresztül, elsősorban pályázati úton és a segélyezésen keresztül. A másik megoldás, hogy saját intézményrendszer tart fenn (Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye). Utóbbit külön részben ismertetjük.

3.1. Polgármesteri Hivatalon keresztüli támogatáspolitikai

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat támogatáspolitikájának fenntartása és működése tehát megosztott, de az önkormányzat felelőssége osztatlan. A saját körben, a Polgármesteri Hivatal útján ellátásra kerülő területek a következő:

a) Újpesti nyári napközis tábor

Újpest Önkormányzata évek óta biztosítja az általános iskoláskorú gyerekek nyári napközis tábori ellátását. A tábor 2022-ben az UTE-val együtt került megszervezésre, hogy szakszerű napközbeni felügyeletet, ellátást, biztonságot, rengeteg sportolási lehetőséget nyújtson az újpesti gyerekeknek a nyári iskolai szünetre, amikor sok szülőnek jelent problémát gyermekei biztonságos elhelyezése. A szülőknek, elsősorban rászoruló gyermekek szüleinek, segítség ez a nyári szünetben gyermekük felügyeletét megoldani.

Az 2023. évben is tervezi az önkormányzat a napközis tábor megrendezését, a szervezés már folyamatban van.

b) Drogprevenció, ifjúságvédelem

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának Képviselő Testülete a 227/2022. (XI.24.) számú határozatával elfogadta az önkormányzat Ifjúsági stratégiáját, míg a 28/2023. (II.23.) számú határozatával elfogadta a Drogstratégiát.

c) Intézmények közötti kapcsolat

Az óvodavezetőkkel történt beszélgetés alapján a védőnői hálózattal kifejezetten jó a kapcsolat.

d) Kerületi lakáspolitikai

Újpest lakásállománya 2011 óta folyamatosan nő, ami ráadásul 2018 óta jelentősen felgyorsult. A budapesti lakásállomány csaknem öt százalékát az újpesti lakások teszik ki. Újpest állományában főként kétszobás lakásokat lehet találni (39 százalék), de gyakoriak a háromszobás lakások is (27 százalék). Viszonylag ritkább az egyszobás, valamint a négy, vagy többszobás lakások aránya.

A lakások kiutalásáról az Népjóléti és Lakásügyi Bizottság dönt. A döntés végrehajtásáért – amely szabályait önkormányzati rendelet szabályozza - Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Lakás Osztálya a felelős. Lakást csak az Önkormányzat közigazgatási területén legalább két éve lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező magánszemélynek és csak lakás céljára lehet bérbe adni. Szociális helyzet alapján történő bérbe adásnak külön feltételei vannak:

- önkormányzati bérlakást szociális helyzet alapján csak akkor lehet bérbe adni, ha a kérelmező háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a szociális vetítési alap összegének 250 %-át (jelenleg ez 71.250 Ft).
- A jövedelem számításánál csak a kérelmezőt és a vele együtt költöző személyeket lehet figyelembe venni.
- A bérbe adás csak akkor engedélyezhető, ha a kérelmezőnek vagy a vele együtt költöző személyeknek nem áll fenn valamely lakásra nézve tulajdonjoga, haszonélvezeti joga, használati joga vagy bérleti joga.

Tavaly tavasszal Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata a 39/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet alapján pályázatot ír ki a fiatalok garzonházában lévő „Fecskeházi” lakásokra. A pályázati kiírás összesen tíz lakásra vonatkozott, amely elbírálását a képviselőtestület szintén a Népjóléti és Lakásügyi Bizottság hatáskörébe utalta.

3.2. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása

Szoctv. 1993-as elfogadásakor - deklaráltan – tulajdonképpen két dolog próbált megvalósítani. Egyrészt az addig működő támogatások egységes igazgatási és eljárási keretbe vonták, másrészt az új típusú társadalmi kockázatok (munkanélküliség, szegénység) által generált negatív társadalmi és gazdasági nehézségek egy részére (segélyezés) kívánt reflektálni. Utóbbi esetben összesen héttípusú segélyfajtát vezetett be, mely az idők folyamán bővült, de ezek a segélytípusok – 2015 március 01-ig – mindig a települési önkormányzatok működési körébe tartoztak. Ebben az időszakban a jogosultság, a hozzáférés és a pénzbeli allokációs mechanizmus rendszer többször, jelentősen változott. A Szoctv.-ben szabályozott önkormányzati segélyek mértéke azonban a mai napig nem garatálja az alapvető megélhetést, semmiféle szociális biztonságot nem biztosít.

2015 márciusa után – a segély mértékek változatlanlansága mellett – az ellátás kétfelé ágaztak (3. táblázat). Az egyik – jelentősebb fele – járási szintre kerültek, míg a kiadáskompenzáló segélyeket a törvény települési támogatássá és rendkívüli települési támogatássá vonta össze, amelyek települési önkormányzatok feladatkörében maradtak. A törvényi változás során két jelentős döntést szükséges megemlíteni, jelesül azt, hogy a Szocvtv. megszüntette a lakásfenntartási támogatást és az adósságkezelési támogatást.

3. táblázat

Az 2015. március 1. utáni segélyezési rendszer alapsémája

régi ellátás neve	új ellátás		megállapító hatóság
<i>Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások (segélyek)</i>			
időskorúak járadéka			járás
ápolási díj			
foglalkoztatást helyettesítő támogatás			
rendszeres szociális segély	helyett	egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás	települési önkormányzat
lakásfenntartási támogatás		települési támogatás	
adósságcsökkentési támogatás, adósságkezelési szolgáltatás			
méltányossági közgyógyellátás			
méltányossági ápolási díj			
önkormányzati segély			
óvodáztatási támogatás		rendkívüli települési támogatás	
		-*	
Természetben nyújtott szociális ellátások			
köztemetés			járás
közgyógyellátás			
egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság			

Megjegyzés: * 2015. szeptember 1-jétől megszűnt.

Forrás: Mózer P. – Tausz K. – Varga A. Esély 2015/3.

A települési önkormányzatok teherbíróképességük (adóerőképesség) alapján igényelhetik a központi forrásokat, valamint – szintén teherbíróképességük szerint – további ellátásokat működtethetnek, azaz a Szocvtv. alulról nyitott maradt.

Újpesten a támogatások körét Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata (továbbiakban: Önkormányzat) 2015. február 28-án megalkotott, és 2022. év közepéig jelentős számú alkalommal módosított 10/2015-ös számú önkormányzati rendelete tartalmazta, amely komplex átfogó felülvizsgálatakor megállapításra került, hogy a rendelet oly mértékű változtatása vált esedékessé, ami indokoltá teszi egy új rendelet megalkotását. Ezen folyamat eredményeként 2022. évben megalkotásra és elfogadásra került Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 15/2022. (IV. 28.) önkormányzati rendelete, mely 2022. június 1. napjától hatályos és alkalmazandó joganyagként határozza meg a szociális támogatások rendszerét.

A rendelet alkalmazásában települési támogatásként a következő ellátások „tartoznak”:

- a) a lakhatási támogatás,
- b) az energiafogyasztáshoz nyújtott kiegészítő támogatás,
- c) a lakbértámogatás,
- d) a gondozási támogatás,
- e) a hátralékkezelési támogatás,
- f) a gyermek születéséhez kapcsolódó támogatás,
- g) a gyermeket egyedül nevelő szülő támogatása,
- h) a beiskolázási támogatás,
- i) a védőoltáshoz nyújtott támogatás,
- j) a fogyatékos személyek díjhátralék-kiegyenlítő támogatása,
- k) a gyógyszerutalvány,
- l) a temetési támogatás, valamint a köztemetés költségeinek megtérítéséhez nyújtott támogatás,
- m) a nyugdíjszerű ellátásban részesülők plusz támogatása, valamint
- n) a rendkívüli év végi támogatás.

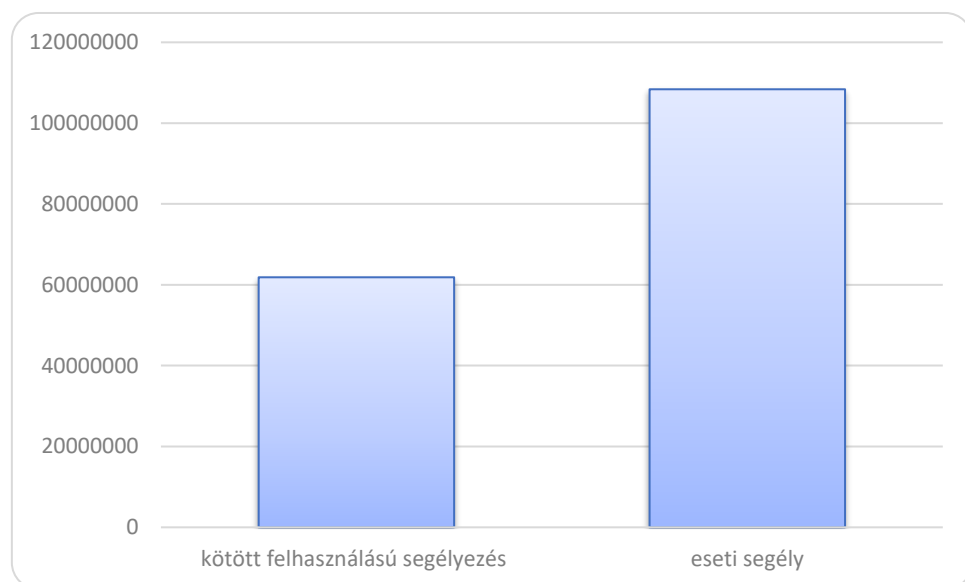
A rendelet alkalmazásában során a rendkívüli települési támogatás keretében nyújtható támogatás a rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gonddal küzdő személy részére meghatározott időtartamra szóló vagy eseti jelleggel nyújtott támogatás.

Az Önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások elsősorban a kérelmezők jövedelmi és vagyoni helyzete alapján kerülnek megállapításra, ugyanakkor a rendkívüli élethelyzetek azonnali megoldására is biztosítunk lehetőségeket. Az Önkormányzat 2022-ben mintegy 61,9 millió Ft-ot fordított segélyezésre, amelyből 36 százaléka kötött felhasználású segélyek, a többi, 64 százalék pedig eseti segélyt jelentet (13. ábra). (Generális segély nincs, ilyen segélytípust a rendelet nem tartalmaz.)

Előbbi esetben a juttatások nagy része lakhatással összefüggő segélyek (4. táblázat), valamint „gyógyszerutalvány” jogcímen került kiutalásra.

13. ábra

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának segélyezése (2022)

Forrás: Szociális Osztály, 2023

2022. évben a Szociális Osztály kétféle döntési lehetőségei a következőképpen alakultak:

- Hatósági eljárás keretében hozott végzés: 2901 darab
- Hatósági eljárás keretében hozott határozat:
- Jegyző nevében: 535 darab
- Polgármester nevében: 9365 darab.

A továbbiakban az Önkormányzat segélytípusait ismertetjük, mert ezek az ellátások vagy direktbe, vagy áttételesen, de érintik a gyerekeket (is).

Lakhatással kapcsolatos költségekhez történő támogatás

2022-ben lakhatással kapcsolatos költségek csökkentéséhez nyújtott támogatási formák szélesítésre kerültek. A lakosság számára fizetendő közüzemi díjak emelkedésére reagálva az rendelet módosításra, kiegészítésre került, így született meg az Energiafogyasztáshoz nyújtott kiegészítő támogatás. Az új támogatási forma egy külön a lakhatási támogatástól függetlenül igényelhető támogatás. A támogatási forma feltételeinél egy megengedőbb szélesebb kör számára elérhető támogatás lett megalkotva.

A 2022. év nyarán hatályba lépett rendeletben a lakhatással kapcsolatos adóság enyhítésével kapcsolatban az Önkormányzat továbbra is ugyanazon támogatási formákat biztosítja. A rendelet őszi módosításával került bevezetésre az Energiafogyasztáshoz nyújtott kiegészítő támogatás. Az Önkormányzat lakhatásra fordított összege 2022-ben összesen 17 948 476 Ft.

4. táblázat

Lakhatással kapcsolatos segélyek alakulása (2022)

Megnevezés	2022. évi előirányzat (Ft)	Támogatásban részesültek száma (fő)	Kiutalt támogatások összesen (Ft)
Lakhatási támogatás	15 000 000	183	10 520 500
Hátralékkészítési támogatás	8 000 000	18	2 677 711
Energiafogyasztáshoz nyújtott kiegészítő támogatás*	-	79	801 785
Lakbértámogatás	10 000 000	42	2 512 026

Fogyatékos személyek díjhátralék kiegyenlítő támogatása	5 000 000	5	1 436 454
---	-----------	---	-----------

Forrás: Szociális Osztály, 2023

Megjegyzés: * Lakhatási támogatásra tervezett sorból fizetve

Gondozási támogatás

A Szocvtv. 45.§ (1) bekezdés b) pontja lehetőséget biztosít, hogy a települési önkormányzat helyi rendeletében szabályokat állítson fel, 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére nyújtható települési támogatásról.

Az Szocvtv. szabályozza az ilyen céllal folyósított települési támogatás maximált összegét is. A támogatás összege a költségvetési törvényben meghatározott ápolási díj alapösszegének 80%-a, azaz – 2022. évben – 34 725 Ft/hó, mely nem jogosít szolgálati időre, de egészségügyi szolgáltatás kapcsolódik az ellátáshoz. 2022. évben 23 fő részesült gondozási támogatásban.

Gyermek születéséhez kapcsolódó támogatás

A rendelet értelmében a kérelmező szülő gyermek születéséhez kapcsolódó támogatásban részesül azon gyermeke után

- aki születésétől a kérelem benyújtásának időpontjáig újpesti lakóhellyel rendelkezik,
- akinek legalább az egyik szülője Újpest közigazgatási területén lakóingatlan tulajdonjogával rendelkezik, vagy a gyermek születését megelőzően egy éve folyamatosan bejelentett újpesti lakóhellyel rendelkezik, és életvitelszerűen itt is él, és
- akinek a családjában az egy főre eső havi nettó jövedelem nem haladja meg a helyi jövedelemalap háromszorosát.

A gyermek születéséhez kapcsolódó támogatás összege 2022. évben emelésre került, így a korábban rögzített 30 000 Ft helyett 2022. év közepétől a támogatás rendeletben rögzített összege gyermekenként egyszeri 40 000 Ft. 2022. évben 6 család, ezen belül 6 gyermek részesült összesen 220 000 Ft összegben gyermek születéséhez kapcsolódó támogatásban. 2022. évben 1 alkalommal került elutasításra Gyermek születéséhez kapcsolódó támogatás iránti kérelem. Az elutasítás indoka az volt, hogy a kérelmező nem felelt meg a rendelet 32. § (4) bekezdésében foglalt – gyermek születését követő 180 napon belül kell igényelni a támogatást – kitételnek.

Gyermeket egyedül nevelő szülő támogatása

2019-es évben új támogatási típusként bevezetésre került ez az ellátás, amit a 2022-es módosítás továbbra is változtatás nélkül tartalmaz. A rendelet szövegezése szerint is a gyermekneveléssel kapcsolatos költségek csökkentése a célja ezen támogatási formának. A támogatás igénylésére a rendelet időhatárait állapít meg. Eszerint tárgyév június 1. napja, valamint szeptember hónap 15. napja között lehet igényelni a támogatást, mely támogatás mértéke a rendeletben szabályozottan gyermekenként 10 000 Ft. A támogatás feltételei között található a minimum három hónapja fennálló újpesti bejelentett lakóhely, valamint a 16. életévet betöltött, de 19. életévet be nem töltött gyermek nappali oktatási munkarend szerinti tanulmányai.

A 2022. évben 185 család 260 gyermekét tudtuk támogatni, 2 600 000 Ft összeggel. Az elutasított kérelmek száma 9 darab volt. Elutasítási fő okként megjelölhető volt, hogy a kérelmező nem rendelkezett újpesti lakóhellyel, valamint, hogy a kérelmező nem minősült az rendelet szerint gyermeket egyedül nevelő szülőnek.

Beiskolázási támogatás

2022. évben a Képviselő-testület május hó 26-i ülésén a 113/2022. (V. 26.) határozatával döntött arról, hogy 2022. évben is beiskolázási támogatásban részesülnek a rendeletben rögzített szabályoknak megfelelő személyek. Ez alapján az előző évben megszokottól eltérően gyermekenként 15 000 Ft volt a támogatás mértéke.

A beiskolázási támogatás igényléséhez a jogszabályi előírások alapján, támogatási kérelem benyújtása szükséges. A támogatás megállapítása iránt kérelmet nyújthat be augusztus 1. és szeptember 30. között az a szülő, aki a beiskolázás költségeit nem, vagy nehézségek árán tudja előteremteni, és ahol az egy főre jutó havi nettó jövedelem nem haladja meg

- 2 fős család esetében a helyi jövedelemalap 300%-át,
- 3 vagy ennél több fős család esetében a helyi jövedelemalap 250%-át.

Az Önkormányzat 2022-es évben 273 család 425 gyermekét támogatta fejenként 15 000 Ft összegű beiskolázási támogatással, összesen 6 375 000 Ft értékben. 10 kérelmet utasítottunk el jellemzően a magasabb jövedelem, vagy az álláskeresői regisztráció hiánya miatt.

Védőoltáshoz nyújtott támogatás

Korábbi években Újpest Oltástámogatási Rendszere néven szabályozott támogatás a rendelet megalkotásával Védőoltáshoz nyújtott támogatás elnevezést kapta, valamint a külön rendeleti szabályozás egységesítésre került, ezáltal bekerült a szociális támogatások rendszerébe. Az rendelet továbbra is két védőoltáshoz nyújt támogatási alapot, a meningococcus B baktérium által okozott agyhártyagyulladásra, valamint rotavírus elleni védőoltásra. A jogosultság meghatározásánál feltételként szerepel, hogy az érintett gyermek kérelem benyújtásakor

- meningococcus B baktérium védőoltás esetében - a 24. hónapot nem töltötte be,
- rotavírus elleni védőoltás esetében - a 6. hónapot nem töltötte be, és
- a kérelem benyújtásának időpontjában Újpesten lakcímmel rendelkezik, és életvitelszerűen ott is tartózkodik,
- a gyermek szülője a gyermek születését megelőzően legalább három hónapja újpesti lakcímmel rendelkezzen, és életvitelszerűen Újpesten éljen.

A támogatásként külön összeg került meghatározásra a meningococcus B baktérium okozta fertőző agyhártyagyulladás és a rotavírus elleni védőoltás esetén. Az összegek, amelyeket az Önkormányzat utófinanszírozás keretében nyújt a jogosultaknak, a védőoltás orvosilag ajánlott összes dózisának (meningococcus B baktérium okozta fertőző agyhártyagyulladás esetén 3 dózis, rotavírus elleni védőoltás esetén 2 dózis) beadását követően kerül megállapításra. Rögzítésre került továbbá, hogy az újpesti, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok részére - szintén utófinanszírozás keretén belül - megtérítésre kerül a védőoltások teljes oltás-sorozatára vonatkozó árának megfelelő összeg.

2022. évben a támogatási összegek rendeletmódosítás keretében emelésre kerültek, így meningococcus B baktérium elleni védőoltás esetén gyermekenként 25 000 Ft, míg a rotavírus elleni védőoltás esetében a gyermekenként 10 000 Ft a rendeletben rögzített támogatási összeg. 2022-ben összesen 211 család igényelt támogatást, részükre 2022. évben kifizetett támogatás összege 3 770 410 Ft volt.

Gyógyszerutalvány

A gyógyszerkiadások viselésének könnyítéséhez való hozzájárulást gyógyszerutalvány formájában biztosítja az Önkormányzat. A rendelet megalkotásakor a nyugdíjminimumhoz kötött százalék összege emelésre került, ez magával hozta azt, hogy 2022-ben a gyógyszerutalvány éves keretösszege megemelkedett, így a korábbi 42 750 Ft/család támogatási keretösszeg helyett 51 300 Ft/család keret összeg lett.

2022. évben 11 342 950 Ft értékben, 303 főnek 1.412 esetben állapítottunk meg gyógyszerutalványt.

Temetési támogatás, valamint Köztemetés költségeinek megtérítéséhez nyújtott támogatás

A Szocvtv. 48. § (4) bekezdése felhatalmazást ad arra, hogy a települési önkormányzat rendeletében szabályozottak szerint részben vagy teljes egészében mentesítse a köztemetés költségei alól azt a személyt, aki anyagi korlátai miatt nem képes a hozzátartozója végső nyughelyre történő helyezéséről gondoskodni. Az Szocvtv. kötelezettséget ró a települési önkormányzatokra azokban az esetekben, amikor az elhunytak nincs vagy nem fellelhető az eltemettetésre köteles hozzátartozója, vagy az eltemettetésről nem gondoskodik. A köztemetés költsége a korábbi évekhez képest stagnál.

2022-ben 59 esetben keletkezett fizetési kötelezettségünk. Jellemzően más budapesti hivatalok által elrendelt köztemetések költségeinek megtérítése a feladatunk, amely azzal magyarázható, hogy a kerületben élő elhunytak más kerületek egészségügyi intézményeiben vesztik életüket, és így a halálozás szerinti hivatal a köztemetés elrendelője. Ezen esetekben a IV. kerületnek megtérítési kötelezettsége van.

Továbbá egyre gyakrabban fordul elő, hogy az elhunyt családja anyagi lehetőségei miatt nem képes gondoskodni családtagja illő eltemettetéséről. 2022. évben – december 31-i összesítés alapján - köztemetésre 6 644 068 Ft-ot fordított az Önkormányzat.

A rendelet a korábbiaktól eltérően külön rendelkezik arról az esetről, ha valaki egyeneságbeli rokona, örökbefogadott-, mostoha- vagy nevelt gyermeke, örökbefogadó-, mostoha- vagy nevelőszülője, testvére, házastárs egyeneságbeli rokona vagy más közeli hozzátartozója eltemettetéséről gondoskodott, de a végtisztesség megadás jelentős anyagi megterhelést nyújtott a temetés költségeit viselőnek. A támogatás mértéke a helyi jövedelemalap 200%-a, de

maximum a temetési számlák összege lehet. Szociális rászorultsági elvként az egy főre jutó jövedelem – helyi jövedelemalap 375% - jelenik meg.

2022-ben a rendelet hatálybalépését követően 2022. év végéig vizsgált időszakban 61 főnek nyújtottunk hozzájárulást temetési támogatás formájában 4 831 240 Ft összegben.

Nyugdíjszerű ellátásban részesülők plusz támogatása

Évente egy alkalommal nyugdíjszerű ellátást kiegészítő támogatás igényelhető az öregségi nyugdíjban, időskorúak járadékában, szolgálati járandóságban, szolgálati nyugdíjban, rehabilitációs vagy rokkantsági ellátásban, valamint rokkantsági járadékban részesülő személynek, akinek a havi összes jövedelme nem haladja meg a helyi jövedelemalap 375%-át. A támogatás összege a jövedelem sávbesorolása szerint változik, melynek legalacsonyabb összege 3 500 Ft, míg az alacsony jövedelemmel rendelkezők esetében a támogatási összeg a 8 000 Ft is lehet.

2022-ben 646 megállapító határozat született, melyben 2 895 500 Ft kifizetéséről rendelkezünk.

Újpesti Babaköszöntő Program

A program azon újpesti lakóhellyel rendelkező gyermekek neveléséhez kíván hozzájárulni, akik

- 2012. január 1. napján vagy azt követően születtek, és
- legalább az egyik szülőjük a gyermek születését megelőzően három hónapja folyamatosan bejelentett újpesti lakóhellyel rendelkezik és életvitelszerűen itt is él.

A támogatás formája egyszeri 20 000 Ft értékű babacsomag, amely jelenleg több méretben Újpest logóval ellátott bodykat, egy kistakarót, oltási naptárral ellátott hűtőmágnest, lázmérőt, babapopsi törölt, rágókát, egy 3 hónapos időtartamra szóló Képmás magazin előfizetést valamint egy csomag pelenkát tartalmaz.

2022-ben 415 család, 421 gyermeke részesült ajándécsomagban, melyek értéke 8 420 000 Ft volt.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult egyes kedvezmények igénybevételére (ún. passzport ellátás). A jogosultság feltételeit nem a helyi önkormányzat szabja meg, ezen jogosultság megállapítását az önkormányzati rendeletnél magasabb szintű jogszabályban rögzítik.

A vírushelyzetre való reagálásként kormányrendeletben került szabályozásra, hogy a veszélyhelyzet alatt lejáró jogosultságok (ideértve a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fennállását megállapító határozat hatályát is) időtartama a veszélyhelyzet megszűnésének hónapját követő második hónap végéig meghosszabbodik. Továbbá a 344/2022. (IX. 9.) Korm. rendelettel a bekerülési szintet is megemelték.

A bekerülési szint emelkedésének köszönhetően szélesebb réteg tudja igénybe venni a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény által kínált lehetőségeket. 2022. évben 191 család, ezen belül 315 gyermeke részére került megállapításra rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény. Kérelem elutasítására 18 gyermek esetben került sor. Az elutasítás indoka az egy főre jutó jövedelem jogszabályban meghatározott mértékének túllépése volt.

A vizsgált évben továbbra is a jogszabálynak megfelelően augusztus hónap első napján, valamint november hónap első napján érvényes rendszeres gyermekvédelmi kedvezménnyel rendelkezők részére pénzbeli támogatást biztosítottunk. A támogatás összege megegyezett a korábbi években is adott támogatási összeggel. Azon jogosultak részére, akik rendelkeztek hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzet megállapításával, a támogatás emelt összege 6 500 Ft, egyéb jogosultak esetén a támogatás mértéke 6 000 Ft volt.

A két ütemben, valamint a pótigénylések során 5 153 000 Ft összegben juttattunk támogatást a rendszeres gyermekvédelmi kedvezménnyel rendelkezők részére.

A Gyvt. 2016. január 1-jei módosításával természetbeni ellátásként meghatározták a szünidei gyermekétkeztetést is. Ezzel összefüggésben a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet 13/B. §-a kötelezettséget állapított meg a települési önkormányzatok jegyzői részére, miszerint május 15-ig, illetve szeptember 15-ig tájékoztatást kell küldeni a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szüleinek az iskolai szünetek idején történő gyermekétkezés igénybevételének lehetőségéről.

A 2022-es évben is két alkalommal mértük föl a hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek körében a szünidei étkezési igényeket. Az étkezést idén is, a korábbi évekhez hasonlóan csekély mértékben kérelmezték, ezért ügyeletes intézmény kijelölésével biztosítottuk az egyszeri meleg ételhez jutást oly módon, hogy konyha üzemeltetése helyett előre csomagolt ételeket vehettek át a kedvezményre jogosultak a bölcsődés korú gyermekektől egészen a középiskolás korú gyermekekig. Azon családok értesítését és az ezzel kapcsolatos részletes tájékoztatást, akik igényelték az étkezést, az étkezést bonyolító Gazdasági Intézmény végezte, mivel így közvetlen kapcsolat tudott kialakulni az étkezést megrendelő szerv, valamint az étkezésre jogosult szülő, törvényes képviselő között.

Rendkívüli év végi támogatás

2021. évben átalakításra került a korábban ünnepekhez kapcsolódó támogatás néven szabályozott támogatás, mely új névvel, új formában került rögzítésre. Rendkívüli év végi támogatás megnevezéssel a korábbi utalványi forma helyett 2021-ben postai utalással megvalósulva készpénz formájában jutott el a jogosultak részére.

2022-ben a korábbi év tapasztalatai alapján jelentős változtatás nélkül került folyósításra a rendkívüli év végi támogatás. A támogatás összege a rendelet szerint maximum 15 000 Ft lehet, de a folyósításról, a támogatásban részesülőkről, valamint a támogatási összegről a Népjóléti és Lakásügyi Bizottság dönt. 2022. évben a Népjóléti és Lakásügyi Bizottság úgy döntött, hogy 1931 fő személyenként 7 000 Ft támogatásban részesül.

Rendkívüli települési támogatás

Az Szocvtv. 45. § (1) és (4) bekezdése⁴ alapján nyújtott ellátás. Ennek alapján az Önkormányzat a rendkívüli élethelyzetbe került, illetve tartós létfenntartási gondokkal küzdők részére a 2022-es esztendőben 94 866 920 Ft összegben folyósított támogatást 1 198 személy részére, összesen 3 918 alkalommal. A támogatás iránti kérelmek száma a 2021-es évben a munkaerő-piacon bekövetkezett sajnálatos változások miatt emelkedett, és megállapítható, hogy azon személyek, akik az ellátórendszerbe bekerültek, ott jelenleg is aktív tagként szerepelnek. Az elutasított rendkívüli települési támogatási kérelmek számát vizsgálva megállapítható, hogy az előző évhez viszonyítva csökkent az elutasítások száma. Mindösszesen 59 személy 61 kérelme került elutasításra. Az elutasítások jellemző okai az álláskeresői regisztráció hiánya, az egy főre jutó jövedelemhatár túllépése, illetve az egy hónapon belül benyújtott ismételt kérelmek voltak. Észrevehető tendencia az is, hogy települési támogatás megállapítását kérik olyan személyek is, akik a lakhatásukkal összefüggésben kerültek anyagilag bizonytalan helyzetbe. Főleg az idősebb nyugdíjas kérelmezők esetében figyelhető meg, hogy a rezszi számlák kifizetése után jóval kevesebbet tudnak élelmiszerre fordítani.

4. Újpesti Önkormányzati Bölcsődék Intézménye

A 2022-es évben is folytatódott a 2021 szeptemberében elindult önkéntes megállapodáson alapuló szociális segítői munka a kerületi bölcsődékben. A bölcsődéssel való együttműködés gördülékenyen valósult meg, az intézményekkel rendszeres a kapcsolattartás. Több esetben is sikeresen és hatékonyan tudtuk az együttműködés keretein belül segíteni a Gyermekjóléti

⁴ Szocvtv. 45. § (1) bekezdése „A képviselő-testület az e törvény rendelkezései alapján nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások kiegészítéseként, önkormányzati rendeletben meghatározott feltételek alapján - pénzbeli vagy természetbeni formában - települési támogatást nyújt. Települési támogatás keretében nyújtható támogatás különösen

- a) a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez,
- b) a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére,
- c) a gyógyszerkiadások viseléséhez,
- d) a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére.

(4) Rendkívüli települési támogatásban elsősorban azokat a személyeket indokolt részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások – így különösen betegséghez, halálesethez, elemi kár elhárításához, a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartásához, iskoláztatáshoz, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásához, a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások – vagy a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorulnak.”

Központ dolgozóinak a munkáját. Segítettük a Központ által ellátott gyermekek bölcsődei elhelyezéséhez való jutását, valamint, bölcsőde által ellátott veszélyeztetett gyermekek Központunk látóterébe és gondozásába kerülését. Mindemellett rendszeres intézménylátogatás keretén belül konzultáció és tanácsadás keretén belül támogattuk a bölcsődei dolgozókat.

Az Újpesti Önkormányzati Bölcsődék Intézménye, mintegy kilenc bölcsődében összesen 818 kisgyermeknek biztosít ellátást. A bölcsődei ellátást elsősorban azok a családok, szülők vették igénybe, akik munkavégzésük miatt gyermekeik napközbeni ellátását nem tudták megoldani. A jelzőrendszer tagjainak javaslatára (védőnői javaslatok, Család és Gyermejkölési Központ, gyermekorvosi javaslat, SOS Krízis javaslat) bölcsődei nevelést biztosítottunk a rászorult családok gyermekeinek is. A jelzőrendszeri tagok 32 fő gyermek ellátását kérte.

Az újpesti bölcsődékben lehetőség van a sajátos nevelési igényű gyermekek elhelyezésére is. Amennyiben ilyen gyermek került felvételre, ott a csoport létszáma a törvényi szabályozásnak megfelelően nem haladta meg a 11, 10, illetve 8 főt. A sajátos nevelési igényű gyermekek száma összesen 16 fő, mely növekedést mutat az előző évben ellátottak számához képest (2021-ben 12 fő). A korai fejlesztésre jogosult gyermekek száma 2022-ben 16 gyerek, akik az előző évhez képest létszámnövekedést jelentenek (2021-ben 3 gyerek).

A gyermekfelvétel szervezetünkben a Bölcsődék Központjába történik. A felvétel rendje 2022-ben alapvetően nem változott. A teljes nevelési évre jelentkezők május hónapban kérhetik a gyermek elhelyezését- a felvettek számára az adaptáció szeptember 01- október 31. között zajlik. A nevelési év közben (november-június) a családok által igényelt bölcsődébe a kezdési időpont előtt két hónappal nyújthatják be a férőhelyigénylést a szülők. A rendelkezésre álló szabad férőhelyen biztosít az intézmény bölcsődei ellátást a gyermek számára. A gyermekek bölcsődei elhelyezésekor az Intézményvezető törekszik arra, hogy a szülők által választott bölcsődében kapjon ellátást a gyermek. A nevelési év közben ellátást igénylők is legtöbbször a kért bölcsődébe kerültek felvételre. Amennyiben férőhely hiányában másik bölcsődét kellett felajánlani, abban az esetben is közös döntésre alapozódott az ellátás helyének kiválasztása. Intézményi szemléletünk, hogy a szülővel együttműködve a lakóhelyhez közeli, vagy a munkába járás útvonalába eső bölcsődei férőhelyet biztosítsunk.

2022-ben a gyermekfelvételen egyre nagyobb számban veszik igénybe a 2020-ban bevezetett online kérelem leadási formát.

A nevelési év kezdetén (szeptember, október) a bölcsődei felvételek probléma mentesek voltak. A lemondások 10 százalék alatti értéket vettek fel, melynek a lakhelyváltozás, élethelyzet változás, kistestvér születése volt az oka.

A bölcsődei férőhelyek iránti igény 2022. év folyamán folyamatos és egyre növekvő volt, hiszen Gyed, Gyes melletti munkavégzés hatására a 2 éves gyermekek szülei kértek ellátást, valamint kis számban 6-8, illetve 15-20 hónapos gyermekek elhelyezésére is volt igény.

5. Gyermekjólét és gyermekvédelmi gondoskodás

Újpest Önkormányzatának Szociális Intézmény négy szakmai egységből tevődik össze. Ezek a következők:

- a) Család- és Gyermekjóléti Központ
- b) Őszi Fény Integrált Gondozási Központ
- c) „Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthona,
- d) Szociális Foglalkoztató.

Az a) és a c) pontokban említett intézmények szakmai tartalma szervesen kapcsolódik gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatokhoz, azért, a továbbiak ezek bemutatása következik.

5.1. Család- és Gyermekjóléti Központ gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatai

A Család- és Gyermekjóléti Központ szolgáltatásai - önálló szervezeti és szakmai intézményként – Budapest Főváros IV. kerület közigazgatási területén (Istvántelek, Káposztásmegyér, Megyer, Népsziget egy része, Székesdűlő, Újpest) életvitelszerűen állandó bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező személyekre terjed ki. A fent említett feltételeken túl, a Központnak abban az esetben is intézkedési kötelessége van, amennyiben Újpest területén az ügyfél nem rendelkezik lakcímmel, de az otthontalan életmód vagy egyéb krízist jelentő ok miatt testi épsége, kiskorú esetében az egészséges fejlődése veszélynek van kitéve.

A Család- és Gyermekjóléti Központ tehát integrált intézmény. Az által nyújtott ellátásokat és szolgáltatásokat, a szakmailag önálló szervezeti egységek szakfeladatait, valamint az intézményi struktúrát részletesen az Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménynek Szakmai Programja, ezen belül a Szervezeti és Működési Szabályzat (továbbiakban: SZMSZ) és mellékletei tartalmazzák.

Az intézmény szakmai, szervezeti egységeinek hatásköreiben meghatározott feladatok közötti megosztásról, a szakmai egységvezető gondoskodik. A szervezeti egységeket szakmai vezetők irányítják, akiket az Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménynek igazgatója nevezi ki.

5.1.1. Az intézmény adatai, szervezeti egységei

Az SZMSZ szerint az engedélyezett férőhely 63 fő, de már évek óta kevesebb munkatárssal működik a Család- és Gyermekjóléti Központ. A létszámhiány – amely szorosan összefügg az alacsony bérekkel – különösen eszményezser, családsegítő és szociális asszisztensi munkaköröket érint (5. táblázat). 2022-ben is ez volt a jellemző, amit – szintén az évek óta tartó – nagyfokú fluktuáció kísér.

5. táblázat

A Család- és Gyermekjóléti Központ szakmai stábja

	engedélyezett létszám (fő)	2022 átlag
vezetők	-	3
szociális asszisztens	7	4
családsegítő	21	13
óvodai és iskolai szociális segítő	12	9
tanácsadó	9	1
szociális diagnózist készítő eszményezser	1	1
eszményezser	9	5
pszichológus, családterapeuta	2	4
jogi tanácsadó	2	3

Forrás: Újpest Szociális Intézménye

A Család- és Gyermekjóléti Központ két telephely áll rendelkezésre, ahol az alábbi megoszlásban biztosítottak a munkafeltételek:

(tárgyi feltételek)

- 10 db dolgozói munkaszoba
- 3 db tanácsadó szoba
- 3 db csoportszoba

(tárgyi eszközök)

- 31 db számítógép a munkatársak napi adminisztrációs feladatainak ellátásához,
- 2 db a gyermekek számára nyújt internetezési és játék lehetőséget,

- 1 db multifunkciós készülék, amely alkalmas fénymásolásra, szkennelésre, telefonálásra, nyomtatásra
- 1 db hálózati nyomtató
- 1 db projektor — kivetítő vászonnal
- 1 db ping-pong asztal
- 1 db csocsó asztal
- ügyfelek számára 1 db szövegszerkesztésre alkalmas gépet
- 2 db fénymásoló

A Szocvtv. és a Gyvtv., valamint rendeletek és az önkormányzati előírások alapján a Család és Gyermekjóléti Központ tevékenysége során két szolgáltatási elemet biztosít (család és gyermekjóléti szolgálat és család és gyermekjóléti központ). Ennek alapján e feladatszervezés révén három szolgáltatási csomagot lehet beazonosítani, amelyeket az észlelő-jelzőrendszer fűz össze. Azaz az egyes szolgáltatási csomagokat a jelzőrendszer működtetése köti össze, hiszen elvben az egységes jelzőrendszer⁵ egyrészt integrálja az intézményeket egy nagyobb ellátotti, működési struktúrába, másrészt a biztosítja a prevenciót, harmadrészt az ügyfél számára bemeneti pontként is működik.

Így a három szolgáltatási csomag funkciói szerinti differenciálása alapján, tulajdonképpen négyféle feladatkört jelöl ki. Ezek az alábbiak:

- alapszolgáltatási csomag;
- speciális szolgáltatási csomag;
- hatósági tevékenységhez kapcsolódó feladatok;
- jelzőrendszer működtetése.

A továbbiakban azt vizsgáljuk, hogy e négyféle feladatellátás, miként alakult Újpesten.

A Család- és Gyermekjóléti Központ munkatársait a létszámhiányból és a magas fluktuációból, valamint az ágazati szabályozási diszfunkciói és a kerület társadalmi-gazdasági helyzete igen nagy nyomás alá helyezi. Ezt mutatják a számok is, hiszen KSH küldött adatszolgáltatás szerint 2022-ben összesen 2.214 személynek, családnak nyújtott szolgáltatást a Család- és Gyermekjóléti Központ. Ebből 424 személy/család speciális szolgáltatást, 845 személy/család hatósági ügyhöz

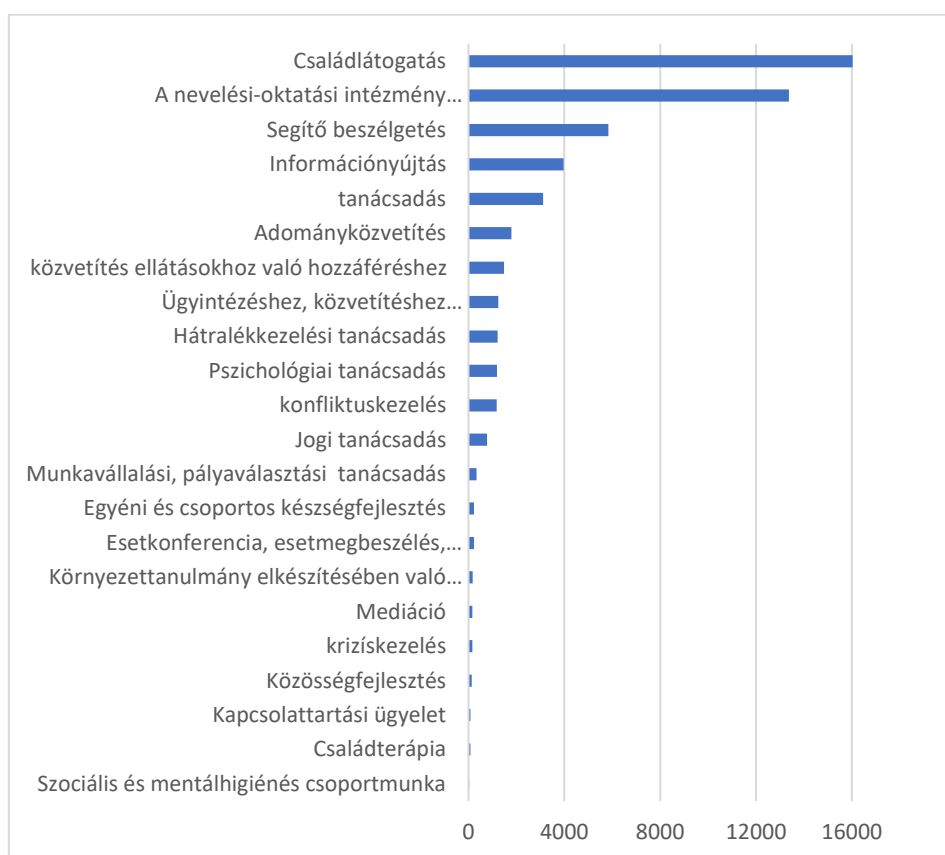
⁵ A jelzőrendszerek integrációja nem történt meg, hiszen a két törvény (Sztv., Gyvtv.) eltérően és külön szabályozza az adott ágazatra érvényes jelzőrendszert.

kapcsolódó szolgáltatást vett igénybe. 945 személy/család együttműködési megállapodás alapján kapott támogatást.

Az alapszolgáltatási csomag tekintetében mintegy 22-féle szolgáltatás nyújtott a Család- és Gyermekjóléti Központ szociális munkásai, amelyből főként a családlátogatás, a nevelési- oktatási intézmény gyermekvédelmi feladatainak segítése, valamint a segítő beszélgetés emelhető ki (14. ábra).

14. ábra

Alapszolgáltatásban részesülők száma (esetszám)

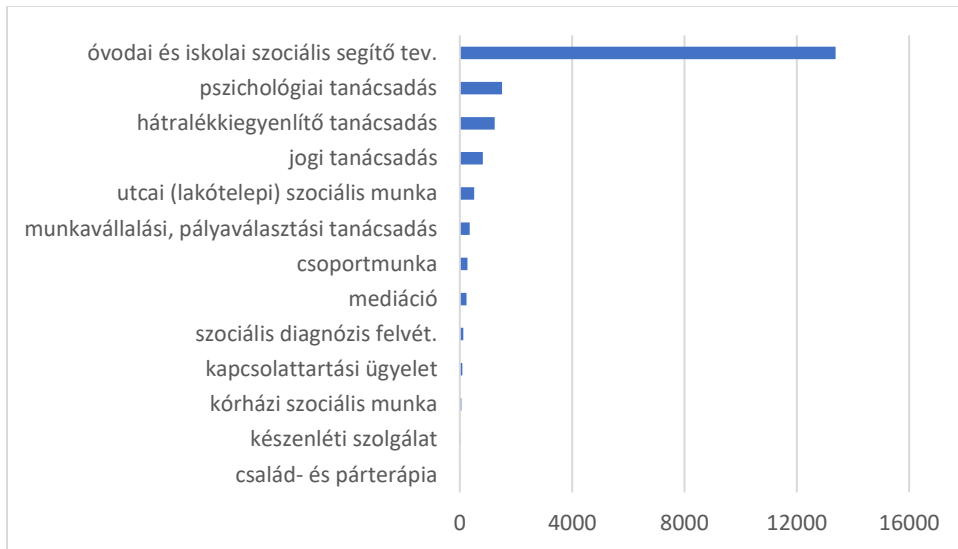
Forrás: KSH

Mint írtuk, hogy az újpesti Család- és Gyermekjóléti Központ nemcsak alapszolgáltatásokat nyújt, hanem speciális szolgáltatásokat (15. ábra) és hatósági intézkedésekhez kapcsolódó tevékenységeket (16. ábra). Előbbi esetben elsősorban az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet, míg utóbbi esetben (az esetmenedzseri) családlátogatás indokolt megemlíteni.

A Család- és Gyermekjóléti Központ által ellátandó speciális szolgáltatások biztosítását egyrészt a közalkalmazottak, másrészt megbízásos jogviszonyban alkalmazott munkatársak segítették.

15. ábra

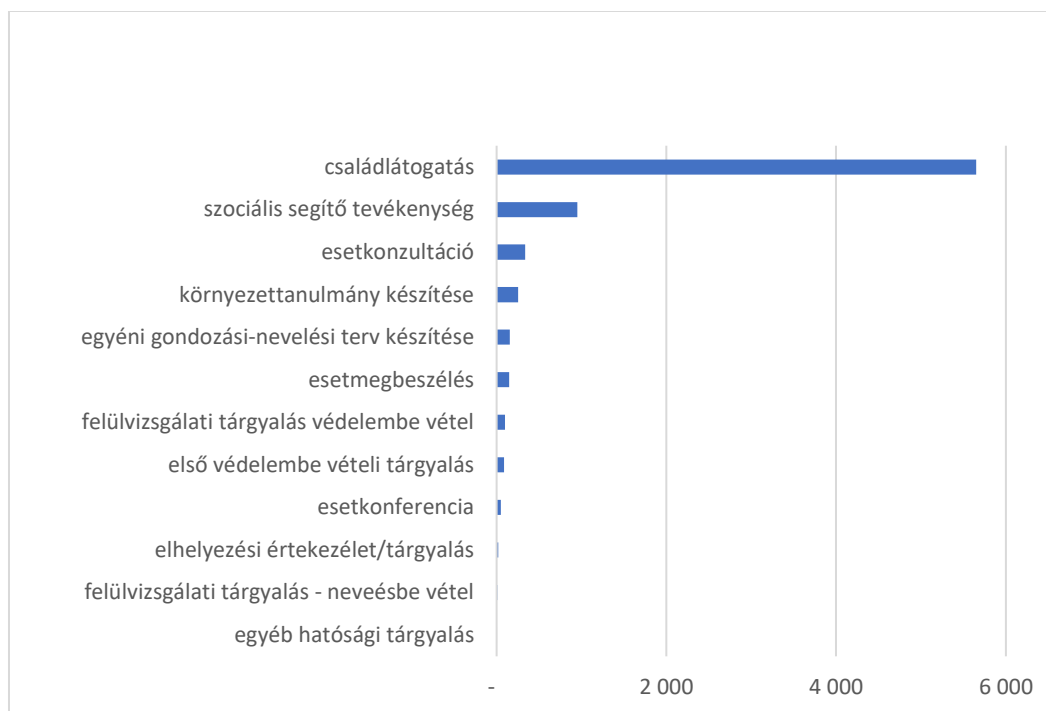
Speciális szolgáltatásban részesülők száma (esetszám)

Forrás: KSH

16. ábra

Hatósági intézkedésekhez kapcsolódó tevékenységek (esetszám)

Forrás: KSH

5.1.2. A Család és Gyermekjóléti Központon belül folyó szakmai együttműködés

A Család és Gyermekjóléti Központ szervezeti keretén belül működő család és gyermekjóléti szolgálat ellátja a Sztv. 64.§-ban meghatározott családsegítést, a Gyvt. 39.§-ban leírt gyermekjóléti szolgáltatást, és a 40.§-ban szabályozott család és gyermekjóléti szolgáltatást.

Általános személyes segítő szolgáltatás – egyéni esetkezelés során szociális, gyermekjóléti fókuszú családsegítői munka egyénekkel családokkal. Minden esetben a rendszerszemlélet érvényesülésével. A szolgálat, amely szervesen kötődik a család és gyermekjóléti központ feladataihoz, az alábbi főbb szolgáltatásokat nyújtja:

- Életvezetési tanácsadás, szociális ellátásokhoz való hozzájutás megszervezése,
- krízisintervenció.
- Felkérésre környezettanulmányt készítése.

- Adományozók felkutatása, adomány közvetítése
- Adminisztráció az újonnan bevezetett informatikai GYVR rendszerbe Ezzel jelentősen nőtt és nehezedett az adminisztratív feladatok elvégzésének terhe.
- Válsághelyzetben lévő várandós anya tájékoztatása lehetőségeiről. Ezekhez való juttatás elősegítése.
- A gyermekek megismertetése a gyermeki jogokkal és kötelezettségekkel. Gyermekek fejlődését segítő támogatásokról, azokhoz való hozzájárásukról információ nyújtása.
- Preventív egyéni, csoportos és közösségi munka
- Veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése

Speciális szolgáltatások keretén belül:

- hátralék és adósság kezelési tanácsadás
- munkavállalási tanácsadás

Az alapszolgáltatási csomaghoz tartó szolgáltatásokat az ügyfelek önkéntesen veszik igénybe. E körbe tartozó szolgáltatási tevékenységek összekapcsolódnak, valóban „csomagot” alkotnak. Egymásra épülve a szociális segítő munka gerincét alkotják, amelyhez csatlakozhatnak a speciális szolgáltatások, valamint a hatósági tevékenységhez kapcsolódó tevékenységek. Az így felépülő szolgáltatási szettek belső tartalmát az elismert szükségletnek, valamint az elérhető szolgáltatások határozzák meg. Az alaptevékenységek tehát bázisát adják a szolgáltatási mixnek. Ez kiegészülve az ágazati irányítás jogszabályival, a Gyvt. 40.§-ban rögzített feladatokat a család és gyermekjóléti szolgálatok közösen látják el. E feladategységből a család és gyermekjóléti központhoz delegált tevékenységi kör a gyermekvédelmi gondoskodás körébe tartozó hatósági intézkedésekhez kapcsolódó, illetve a gyermekek védelmére irányuló tevékenység.

Speciális szolgáltatások:

- lakótelepi - utcai szociális munka
- kórházi – egészségügyi szociális munka
- óvodai-iskolai szociális segítség
- pszichológiai tanácsadás
- családterápia
- mediáció

- jogi tájékoztatás -tanácsadás
- kapcsolattartási ügyelet
- készenléti telefon

Táborok

2022.07.11. -15. közötti időszakra az Állatkert által meghirdetett ZOO tábori lehetőségre pályáztunk, és nyertünk, egy teljes csoportnyi helyet. 20 fő újpesti gyermeknek, napközbeni tábor, élmények tárházával, teljes ellátással. Rózsa klub 1 fő munkatársa felügyelte a csoportot, 2 fő a kísérésben segédkezett Állatkerthez vezető úton és vissza. A gyermekek boldogan, tapasztalat útján szerzett ismeretekkel, élményekkel értek haza. Budapest IV. kerületi Önkormányzat Képviselő — testületének, Közoktatási - Közművelődési, Sport Osztálya 2022. évre kiírt gyermekvédelmi ellátásokhoz kapcsolódó programok támogatására intézményünk is benyújtott pályázatot, az általunk gondozott, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek táboroztatására Katalinpusztára. A programnak költségoldalról, a pályázathoz szükséges önrészét, 500.000 Ft-ot a Tisztaforrás Alapítványtól pályáztuk, el is nyertük. A fennmaradó, 20 fő gyermek nyaraltatásához szükséges 612.783 Ft az Intézményi költségvetési keret és egy önkormányzat pályázat segítségével került biztosításra, így a gyermekek 6 napra elmehettek a táborba. Rengeteg élményben volt részük. Kirándulások, közösségi játékok, éjszakai csillagkeresés, tábortűz, ki mit tud színesítette napjaikat. A jövőre nézve fontos szempont lenne vagy egy teljes összeget finanszírozó pályázati rendszer kidolgozása, vagy a költségvetésbe való beépítése a programnak.

Kapcsolattartási Ügyelet

Szolgáltatásunkat elsősorban gyámhivatali, bírósági végzés/ítélet alapján biztosítottuk nagyrészt felügyelt kapcsolattartás keretében. A szolgáltatás nyújtása a rendelkezésre álló személyi, tárgyi feltételekhez igazodva, a határozatot hozó szervvel történő előzetes egyeztetés szerint történik. 2022 évben jelentősen megemelkedett a kapcsolattartások száma, valamint a szolgáltatás igénybevételéhez való jutás igénye. A szolgáltatást igénybe vevő szülők/nagyszülők között mindig feszült viszony áll fent. A zökkenőmentes kapcsolattartás érdekében a kapcsolattartást biztosító kollégák párban dolgoznak, a rendkívül nehéz esetekben közülük az egyik mediátori, kapcsolattartási mediátori végzettséggel rendelkezik. Szakembereink minden esetben szakszerűen, a gyermek érdekeinek védelmét figyelembe véve járnak el. 2022 -ben kapcsolattartási ügyeletet 37 gyermek (16 család) számára biztosítottunk, 184 alkalommal.

Készenléti szolgálat

Készenléti szolgálatunk elsősorban telefonon történő segítségnyújtást, tovább irányítást jelent, de a kollégák felkészültek arra is, hogy krízishelyzetben a gyermek fellelhetőségének helyén nyújtsanak segítséget.

2022 évben 34 alkalommal hívták a készenléti telefon számát és kértek segítséget. Több esetben tájékoztatás kérés okán, családi konfliktus miatt, kapcsolattartási ügyekben, gyermekkel kapcsolatos vitákban, jogi kérdésekben kértek segítséget, információt. A Gyermekvédelmi jelzőrendszeri készenléti szolgálattól 2 esetben érkezett megkeresés, lakossági bejelentés alapján. Mindkét esetben a szülő szenvedélybetegségéből adódó veszélyeztető magatartásukra jött jelzés, mely a kerületünkben történt, kerületi lakosok voltak az érintettek is. Két alkalommal egy kamasz kért segítséget önmaga részére suicid gondolatai okán. Az ügyeletes kollégák megtették a szükséges intézkedéseket.

Lakótelepi utcai - közösségi szociális munka

Központunk számára fontos, hogy legyen egy olyan védett hely, ahol a fiatalok kortársaikkal találkozhatnak. A kollégák törekednek a biztonságos és támogató légkör megteremtésére, figyelemmel, érdeklődve, nyitottan fordulnak a Rózsa klubba látogató gyerekekhez. 2022 évben számuk: 151 fő volt. Közülük 117 gyermek rendszeres igénybe vevő, közülük 52 fő először vett részt a programokon. Az igénybe vevők legnagyobb része a 11-16 éves

korosztályból került ki. A hatékony prevenció biztosítása érdekében, számos színes, változatos program, szabadidős tevékenység szervezése és lebonyolítása zajlott. Tanulásban lemaradt gyermekek felzárkóztatása is folyamatos. Ezen szolgáltatásunkat az elmúlt évben 72 fiatal vette igénybe. Az itt végzett szociális munkával a gyermekek, fiatalok számára, olyan alternatívákat tudunk kínálni, ami lehetőséget ad pozitív irányú fejlődésükre, szabadidejük hasznos eltöltésére, minták közvetítésére. Rózsa Klubunk hétköznapiakon 10-18 óra között tart nyitva. Iskola időben a délelőtt egy része, 10-12 óra közötti időszakban az iskolába nem rendszeresen járó, utcán, közparkban csavargó gyermekek felkutatásával zajlik. A délután már a klubban folytatódik. Egy részében az azt igénylő gyerekek részére felzárkóztató foglalkozások, korrepetálás, és önálló leckeírási lehetőség biztosított. Állandó lehetőségek biliárd, csocsó, léghoki, társas, ping-pong, közös filmnézés stb. Időszakoknak megfelelő események megülése farsang, advent stb. A nyári időszakban külső szabadidős programot is szerveztek munkatársaink (kirándulások, lakótelepen közösségi játékok, szalonnasütés a Dunaparton, séta a Margitszigetre.) 2022-ben online platform elérését is biztosítottak a kollégák a fiataloknak. Szervezett külső és belső programokra főként a tavaszi, nyári időszakban nagyobb az érdeklődés. Ez három dolognak köszönhető: vonzó programok, több szabadidő, a nyári tábor által kovácsolódott csapat összetartása.

Óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység

Az 1997.évi XXXI. törvény 40/A.§ értelmében a Család és Gyermejjóléti Központok feladatköre 2018 szeptember 01. napjától az óvodai iskolai szociális segítő tevékenységgel bővült. Az óvodai és iskolai segítés a család és gyermejjóléti központ egyik speciális szolgáltatása lett. Család és Gyermejjóléti Központunk óvodai és iskolai szociális segítő csoportjának 15 fő engedélyezett státuszából, 2022-es év első felében 12 került betöltésre, az év második felében ez a szám a következő módon változott: betöltött státuszok 10 fő, ebből részmunkaidőben foglalkoztatott 1 fő. 2022 év végére már csak 9 fő dolgozott ebben a munkakörben.

Kórházi – egészségügyi szociális munka

Kerületünk lakosságát ellátó kórházakban kórházi szociális munkások dolgoznak. Velük ápol szoros kapcsolatot a kórházi – egészségügyi szociális munkás. Amennyiben az illetékeségi körünkbe tartozó egyénnél/gyermeknél veszélyeztetettséget, gyermekvédelmi problémát észlelnek jelzést küldenek részünkre. A jelzést követően minden esetben megtörténik a

kapcsolatfelvétel az érintett családdal, ill. visszajelzés, a kórházi szociális munkásnak, vagy védőnőnek. A kórházi szociális segítő tevékenységet a központ szakmai egysége látja el, 1 fővel, aki munkáját a szociális munka eszközeivel végzi.

Jogi tanácsadás

2022-ban a jogi segítségnyújtást megbízásos jogviszony keretében, jogász alkalmazásával biztosítottuk. A szolgáltatás minden kerületi lakos számára térítésmentesen elérhető, hetente háromszor, négy órában előjegyzés útján. Elsősorban családjogi kérdésekben (pl.: válással kapcsolatos-, gyermekelhelyezés és kapcsolattartási problémák) kérnek segítséget az ügyfelek. A jogi tanácsadáson kívül, perirat, beadványok, kérelmek, fellebbezés elkészítésére is van lehetőség.

2022-ben 391 fő igénybe vevő részesült jogi segítségnyújtásban.

Mentálhigiénés csoport

A pár-és családkonzultáció, a pszichológiai tanácsadás a legtöbb esetben önkéntesen igénybe vett szolgáltatásként működik. Az igénybe vevők egy részét a családsegítők, esetmenedzserek, iskolai és óvodai szociális segítők delegálták a szolgáltatásokba.

2022-ben pszichológiai tanácsadásban 230 fő részesült, közülük 164 fő volt gyermekkorú. Pszichológiai segítségnyújtás a szolgálat kezdeményezésére 85 esetben történt. Hatósági kötelezés alapján 27 fő vette igénybe a szolgáltatást, ebből 15 fő volt gyermekkorú. A gyermekpszichológiai ellátásban megjelenő fő témakörök: a megváltozott élethelyzet, szülő – gyermek kapcsolati sérülései, lojalitás konfliktus voltak. A szülők főként az együttélés zökkenőmentes kialakításában, szülői szerepük megerősítésében kértek segítséget. Felmerülő témák voltak még a válással kapcsolatos konfliktusok kezelése, iskolai beilleszkedési problémák, kamaszkorban a leválással, függetlenedéssel kapcsolatos kérdések. A felnőttek részére nyújtott pszichológiai tanácsadásban általánosságban pszichoszomatikus tünetek, szorongás, depresszió, alvászavar, gyászfeldolgozás, veszteség, indulatkezelési nehézség, válás, párkapcsolati problémák, válás utáni kapcsolattartási problémák, életvezetési, önértékelési nehézség okán kértek segítséget.

Ebben az évben családterápiás /családkonzultáció szolgáltatást összesen 111 fő vett igénybe, ez 37 családot érintett, ebből hatósági kötelezés miatt 6 fő (3 család) vett részt terápián. Jellemző problémaként jelentkezett a családi-, párkapcsolati konfliktus; érzelmek, szükségletek kifejezésének nehézsége, szülő- gyerek konfliktus, együttélési szabályok keretei, válás, lelki,

mentális, szomatikus betegség a családban. További problémaként jelentkeztek még a családok gyermeknevelési nehézségei, szülők nevelési elveinek szinkronizálása, a mozaik családdal járó kihívásokkal. Az év második felében leginkább párkapcsolati elakadással érkeztek ügyfelek. Sajnos, az év utolsó negyed évében, a terápiás szolgáltatást nyújtó kollégánkat igen súlyos, váratlan betegség érte el, így hosszú időre munka képtelenné vált. Ezért a fenn említett időben ezen szolgáltatásunk szünetelt.

Mediáció

A mediáció lehetősége iránt sok az érdeklődő. A mediációs folyamat sikeres, megállapodással történő lezárásáig, viszonylag kevés eset jut el. A szolgáltatás igénybevétele alapvetően önkéntes. Sok esetben csak az egyik fél kívánja igénybe venni, ezért végül nem került sor mediációra. Az is előfordult, hogy az előkészítő beszélgetés után, a mediációs tárgyaláson már nem akar az egyik vagy másik fél részt venni. Néhány esetben a mediáció lehetőségét csak eszközként próbálják felhasználni egy bírósági/gyámhivatali ügy kapcsán, és tényleges megállapodási szándék nem áll a megkeresés mögött. A mediáció iránt érdeklődők általában kapcsolattartás, gyermekelhelyezés, gyermek nevelésének/gondozásának ügyében, iskolai problémák, válás kérdésében kérnek segítséget. Ritkán kamasz mediációra is sor került. 2022 - ben 79 igénybe vevővel ült le mediátor kollégánkkal előkészítő beszélgetésre, melyet követően 68 esetben került sor mediációs tárgyalásra, végül 53 esetben született a felek között megállapodás.

Szociális diagnózis

2019. januárjától kötelezően ellátandó feladat. Szociális diagnózis felvételét esetenként végzezi. Célja az egyén, család szociális helyzetének felmérése, a szükségletek megállapítása, valamint az azok kielégítését segítő szolgáltatási elemek és szolgáltatások beazonosítása. Ez egy mély interjú kérdőíves módszer. Érinti a család kapcsolati, hivatás-munka, pénzügyi lakhatási, egészségügyi helyzetét. Feltérképezi a család kohéziós, és egyéb erőforrásait, nehézségeit, hiányát. Ezek kiértékelése, étbeszélése után a családnak szolgáltatások ajánlásával próbál erősítést kapaszkodót adni. A módszer leginkább a probléma megelőzést segítő tevékenység. 2022-ben Központunkban 74 esetben készült szociális diagnózis.

Adománygyűjtés és közvetítés

2022-ben jelentősen megnövekedett a már együttműködő szervezetek adományozási gyakorisága, és új együttműködő szervezetekkel is sikerült kapcsolatba lépni.

- Az év folyamán célzott megkeresésre öt mosógép, négy gyermekágy, egyéb bútor, kettő hűtő került a Család és Gyermejköltségi Központ közvetítésével rászorult családokhoz.
- Magánadományként havonta, egy, Újpesten élő, intézményünk látókörében lévő, gyermekes családnak volt lehetősége tartós élelmiszert, tisztítószeret, ruhaneműt, játékot választani, összesen 30 000 Ft értékben. Ezzel 12 család, melyben 39 gyermek él, részesülhetett.
- Tündérpakk Közhasznú Alapítvány jóvoltából 147 csomag tartós és idényélelmiszer, nyuszi csokoládét kiosztását tudta megvalósítani.
- A Nemzetközi Gyermekmentő Misszió felajánlott 402 db jegyet, a János Vitéz daljáték megtekintésére. Mivel Petőfi elbeszélő költeménye az 5. osztályban kötelező olvasmány, az óvodai -iskolai szociális segítő koordinátor közreműködésével, kerületi iskoláknak ajánlottuk fel ezt a lehetőséget. A Lázár Ervin és a Károlyi István Általános Iskola 5. osztályosai, magyar tanáraik kíséretében nézték meg a darabot.
- A Tündérpakk Közhasznú Alapítvány által 84 gyermek jutott új, minőségi taneszközökhöz, iskolatáskákhoz.
- Az UTE is adományozott 112 gyermeknek, akik 37 családban élnek, szintén új, minőséget képviselő iskolaszereket a tanévkezdés megkönnyítésére.
- Októberben a Korai Kosarasok nevű civil csapata ajánlott fel 45 éves évfordulójuk alkalmából 45 rászoruló családnak, tartós élelmiszer adományt.
- Október elejétől, napi rendszerességgel, a zárásakor megmaradt pékárukat a Búzakalász Pékség ajánlotta fel az ellátotti körének, melyet napi rendszerességgel közvetítettünk a rászorulóknak felé.
- Egy nevét felfedni nem kívánó belvárosi vállalkozó, adventre készülődés alkalmából tíz gyermek részére adott lehetőséget, forró csokoládé ivással, kóstolással egybekötött mézeskalács és kürtös kalács készítés élményére. A Rózsa klubunkba járó gyermekek csapata igényelte ezt a közös élményt, amelyre az utcai szociális munkás kollégáink és az iskolai szociális segítők közül kísérték el a gyermekeket.
- Az UTE felajánlott 85 nehézsorsú gyermek részére mikulás csomagot. Kooperálva a felajánlásokat szervező menedzserrel intézményünkben, december 5. napján, délután

tartottuk az ünnepséget. Ahol az UTE részéről ismert énekes játszott a gyermekekkel, a Mikulás és Krampusz adták át a csomagokat.

- Karácsony közeledtével felkereste a Központot egy magánszemély, aki 37 családnak gyűjtött tartós élelmiszert, édességeket, gyermekeknek könyveket, társasjátékokat.
- Karácsony előtt két cég és egy bank kollektívája is adományozott a Család és Gyermekjóléti Központtal kapcsolatban álló családoknak. Az adományok tartalma tartós élelmiszer, tisztítószer és gyermekjátékok.
- A Tündérpakk Alapítvány Újpesten élő családok részére, 30 fenyőfát is adományozott.

2022-ben új elemként jelentkezett az élményalapú adományozás.

- A tavalyi év végén 25 gyermeknek nyílt lehetősége az Operaházat belülről is körbejárni, megnézni, megnézni a Diótörő mese balettet. A programra önként vállalkozó óvodai – iskolai szociális segítő kollégák, és a Központ szakmai vezetője, valamint egy közösségi szolgálatát töltő középiskolai diák kísérte a gyerekeket.
- Tündérpakk Közhasznú Alapítvány felajánlása nyomán nyílt lehetőség gyermeknap alkalmából 50 gyermek számára, a Zuglói Közösségi Házban megnézni az Igazmondó juhász c. mesejátékot.

Emellett a Család és Gyermekjóléti Központ vezetőinek és munkatársainak feladata, hogy munkájukról, tevékenységükről, szolgáltatásaikról a lakosságot széles körűen tájékoztassák. Ennek érdekében – a honlap frissítése, online felülete, a kerületi online és nyomtatott média mellett — aktívan is részt vesznek egyfelől a kerület szociálpolitikai intézményekkel történő együttműködésekben (észlelő- és jelzőrendszer), másfelől egyéb rendezvényeken való aktív részvételeken. 2022-ben megvalósulásnak indult, és Újpest Önkormányzatának Szociális Intézmény által fontosnak ítélt intézményi személyes jelenlét. Ennek fóruma Újpest közösségi rendezvényei alkották.

A Család és Gyermekjóléti Központ, mint újpesti intézmény 2022-ben, első alkalommal, a városi Retró Gyermeknapon vett részt. A közösségi program nevének megfelelően, régi játékokkal, csoportos, valamint egy-két személyes játékokkal, valamint saját készítésű Memória kártyával, retró mese, rajzfilm figurák megjelenítésével, gombfoci pályával és

csapatokkal, valamint egyéb eszközökkel települt ki. Az újpesti családok körében a gyereknap legnépszerűbb eszközei:

- Csocsót, hoki változatban is.
- Saját készítésű horgász készlet
- Karika dobáló, ugrókötelet, hullahopp karika,
- labirintus, és színező feladatlapok, nyomda
- Retró mese kvízt a gyermekeknek.

A helyes kitöltéséért, valamint a menetlevélen szereplő játékok teljesítéséért apró ajándék is jártak, valamint a Család és Gyermejkölési Központ megismerését szolgáló szóró lapokl. Így a Központ szociális munkásai a program során legalább 250 gyermeket és családtagjaik érte el.

Újabb kitelepülési alkalom, a nyár végi (2022. augusztus 25-28.) Újpesti Városnapok rendezvény sorozaton keretén belül adódott. A főbb programok és tevékenységek az iskolakezdéssel, gyermekneveléssel kapcsolatos témák. A Központ szakembereivel (pl. pszichológus), valamint újpesti családokkal, gyerekekkel egyéni és csoportos tanácsadásra, konzultációkra és beszélgetésekre került sor. A szülők számára az aktualitását, szükségességét az induló tanév, az első iskolai, óvodai év megkezdés szolgáltatta, míg a gyerekekkel kapcsolatos interakció, játékos formákban (pl. saját készítésű könyvjelzők, játékok) elsősorban motivációs, és/vagy készségfejlesztő, figyelmet összpontosító, finommotorikus mozgásra készítő „akciók” voltak.

Az év utolsó kitelepülése, a Polgárcentrum nagytermében megrendezett Állásbörze volt. A Család és Gyermejkölési Központ erre az alkalomra szóró anyaggal, munkáltatói és munkavállalói témákkal, állásinterjúkkal készült.

6. Észlelő- és jelzőrendszer működtetése, szakmai kapcsolatok

2022-es év a közös szakmainyelv és gondolkodás megteremtésére különböző intézményi terek keresése, létesítése, idő biztosítását is szükségessé tette. Az intézmény szakmai egységeinek, szakmai megerősítése, szervezeti – szakmai egységekké kovácsolódása érdekében külső szakemberek szervezeti és szakma fejlesztési programját is igénybe vettük. Megtörtént a kompetencia határok újra jelölése, a szakmai egységek feladat ellátásában is. Az érkezett jelzések jelentős számában szükségessé vált, hogy a szolgálat és a központ szakmai vezetői, és

munkatársai közösen gondolkozva határozzák meg, hogy milyen súlyú veszélyeztettség esetén, melyik szakmai egység tudja a leghatékonyabb segítséget nyújtani. Mára elmondható, hogy a Család és Gyermejkölési Központ szakmai egységei szakmaiságukban is egységet kezdenek jelenteni. Ennek fenntartása érdekében heti rendszerességgel, a hét első napján közös team megbeszéléseket tartunk. Elsődleges cél, a közös gondolkodás, információ csere, tájékoztatás, aktualitások megbeszélése. Lehetőség van a felmerülő, szakmai dilemmák, problémák meg - átbeszélésére, megoldások keresésére, megnyugtató rendezésére. Az esetkonzultációk, egyeztetések lehetőségét is kiaknázzuk a szakmai csoportok szakemberei között. A családsegítők, adósság kezelési tanácsadók, az estmenedzserek, pszichológusok, az óvodai és iskolai szociális segítők, az utcai szociális munkások szoros együttműködésben kell, hogy dolgozzanak.

A szakmai munka folyamatos fejlesztése, a szakmai tudás karbantartása és bővítése érdekében, képzéseken, konferenciánkon aktív részvétellel (részben térítésmentesen elérhető lehetőségek kihasználásával), szakmai jellegű intézménylátogatások, tapasztalatcserek is valósultak meg.

A személyes szakmai összeülések, az esetkonzultációk, esetmegbeszélések, ventilálás, a spontán megbeszélések lehetősége a kollégák körében igényként mutatkozott, ezért belső szakmai napokat hoztunk létre, péntekenként heti rendszerességgel. Itt szakmai megbeszélések, esetmegbeszélések, probléma, eset feldolgozások, szupervízió valósult meg. Közös képzések alkalmával megteremtődött a tapasztalatcsere lehetősége, az új energia, a szakmai eszköztár felfrissítése és bővítése, pozitív hatással bírt a kollégák kiégése, ellen. Célunk a készségek, képességek, szakmai tudás fejlesztése, frissítése, szakmai kiteljesedésünk.

A Központ intézmény egységvezetője, szakmai vezetők rendszeresen konzultáltak az aktuális esetekről, szakmai kérdésekről, az elhúzódó eljárások nehézségeiről a Gyámhivatal ügyintézőivel. A Hivatal vezetővel ritkán sikerült. A nevelésbe vett gyermekek ügyében, az estmenedzserek együttműködnek a gyermekvédelmi gyámokkal, az adott gondozási hely szakemberével. Átmeneti gondozást igénylő családok esetében, az SOS. Krízis Alapítvány Családok átmeneti otthonainak szakembereivel, gyermekek okán pedig az Újpest SZI Aranyhíd Gyermekek Átmeneti Otthonával. A jelzőrendszer tagjai közül a legnehezebb a kapcsolati tőke kovácsolása a gyermek és felnőtt házi orvosokkal.

Az estmenedzserek együttműködnek azokkal az intézményekkel, szakemberekkel, akik a gondozott/hatósági intézkedéssel érintett családokkal/gyermekekkel kapcsolatban állnak. Szakmaközi megbeszélésekre 54 esetben, esetkonferenciák összehívására 88 alkalommal került sor.

A szolgálat és a központ szakmai egységeinek munkatársai tudatosan törekedtek/szenek, a jó együttműködés, szakmai, munkakapcsolatok kialakítására, a már meglévők fenntartására, mind a jelzőrendszer tagjaival, mind az egyéb társintézmények munkatársaival. A kerület oktatási-nevelési intézményeivel, a védőnői szolgálattal, a pártfogó felügyelővel, a IV. kerületi Rendőrkapitányság munkatársaival. Napi, aktív munkakapcsolatunk Varga Brigitta főtörzszászlós ifjúság védelmi referenssel. Az Ő segítő közreműködésével vezényelték le óvodai – iskolai szociális segítőink a már fenn említett K.I.A.B.Á.L. bűnmegelőzési társasjáték alkalmakat, egyéb csoportfoglalkozások társvezetésében, bullying témában. Együttműködési megállapodást kötöttünk a kerület bölcsödéivel is, annak ellenére, hogy erre az intézményre, nincs törvényi ellátás szempontjából. Döntésünk a megelőzés jegyében született a megállapodásra, hogy minél előbb orvosolhatóak legyenek a családdá válás kialakításának diszfunkciói. Az óvodai-iskolai szociális segítők két heti – havi rendszerességgel jelen vannak a legkisebket ellátó intézményekben. Probléma, krízis esetén azonnal.

A hatósági intézkedésekkel érintett ügyekben (pl. védelembe vétel, nevelésbe vétel, családba fogadás, kapcsolattartás szabályozása stb.) szoros, gyakorlatilag napi kapcsolatban működünk együtt a Gyámhivatallal, aminek kölcsönössége nem minden esetben mondható el, azonban a kezdeti állapotot tekintve, az elmozdulás pozitív eredmény reményére ad okot.

A család és Gyermekjóléti Központ 2022-ben összesen 1 065 jelzés érkezett, amelyeknek megoszlását a következő táblázat mutatja.

6. táblázat

A Család- és Gyermekjóléti Központ érkezett jelzések száma

	család és gyermekjóléti szolgálat (db)	család és gyermekjóléti központ (db)
Egészségügyi Szolgálat	28	24
ebből védőnői szolgálat	8	9
Személyes gondoskodást nyújtó Intézmények	88	44
Köznevelési Intézmények	227	59
ebből az óvodák	13	3
Rendőrség	59	24
Ügyészség, Bíróság	20	5
Önkormányzat, Jegyző	27	10

Átmeneti gondozást végző Intézmények	32	-
Állampolgár	58	20
Áldozatsegítő	2	2
Országos Kríziskezelő és Információs telefonszolgálat	4	3

Forrás: Család és Gyermekjóléti Központ

A táblázat adatai arra hívják fel a figyelmet, hogy jellemzően a rendőrségtől, oktatási-nevelési intézményekből, és a gyámhivataltól érkező jelzések száma azok, amelyek emelkedtek. A jelzések döntő többsége a családon belüli konfliktusokat, elhanyagolásokat, jelentős mértékű igazolatlan iskolai hiányzásokat, szülők élethelyzeti válságait, bántalmazásokat tartalmaztak. A köznevelési intézményektől érkezett jelzések száma is a 2021 évhez képest jelentősen emelkedett.

6.1. A jelzőrendszer tagjaival való együttműködés tapasztalatai (*gyermekvédelmi rendszer éves működésének értékelése*)

A bölcsődei szakemberek számára mindenféleképpen előny egy gyermekvédelmi munkában jártas szakemberrel való együttműködés. A találkozások alkalmával a kollégák alaposabban megismerhetik a gyermekvédelmi tevékenységeket Szakmai kapcsolatok, a Család és Gyermekjóléti Központ és a fenntartó mellett elsősorban védőnői szolgálatokkal és a Pedagógiai Szakszolgálattal, valamint házi orvosokkal épült ki, ami segíti, fórumot teremt a közös gondolkodásra és a gyermekvédelmi feladatok ellátására

A Család és Gyermekjóléti Központ munkatársaival a bölcsődei szakemberek többnyire együttműködő kapcsolatot ápolnak, melyet telefonon történő kapcsolattartás, valamint írásbeli és személyes találkozások során történő konzultáció is jellemez. A kapcsolattartás eseti vagy havi rendszerességű. A Család és Gyermekjóléti Központ szervezésében megrendezett online és személyes találkozókön a bölcsődevezetők és/vagy kijelölt jelzőrendszeri képviselők általában véve rendszeresen részt vettek 2022. évben.

A gyermekekről kért pedagógiai vélemények elkészítése folyamán a családgondozóval történő együttműködés minden esetben megfelelő volt. A pedagógiai véleményeket az érintett bölcsődevezetők, kisgyermeknevelők megküldték Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye részére. A tavalyi évben összesen tíz szakvélemény készült. A szakvélemények

tartalmukat tekintve védelembe vételi eljárás, fejlődésben lemaradás, gyermekelhelyezés, szülők válása kapcsán felmerült feszültség és kommunikáció hiány, szülői felügyeleti jog megítélése, szülők közti konfliktus, valamint családtagok közötti ellentét témakörökben voltak. Az óvodai-iskolai szociális segítő 2021-ben történő kibővítése a bölcsődékre, sokat segített a 2022. évben.

A Homoktövis és Leiningen bölcsőde vezetője egy-egy esetben esetmegbeszélésen vett részt. A Pozsonyi bölcsődében 2022 évben két védelembe vett gyermek vette igénybe a bölcsődei ellátást. A két gyermek ügyében a családsegítőkkal, szakmai vezetővel és óvodai-iskolai szociális segítővel rendszeres volt a kapcsolattartás.

A védőnői szolgálattal előremutató együttműködés mutatkozik 2022. évben is. A kapcsolattartás folyamatosnak mondható, általában készségesen megvalósulnak a személyes látogatások. Védőnői jelzésre, javaslatra 32 fő kisgyermek bölcsődei ellátását biztosítottuk, segítve ezzel a családokat, a gyermekek zavartalan fejlődését.

A védőnők a Homoktövis bölcsődét rendszeresen látogatják, figyelemmel kísérik gondozott gyermekeik bölcsődei életét, fejlődését, szükség esetén kapcsolati hidat teremtenek a bölcsőde és a családok között. A védőnők rendszeresen látogatják a bölcsődét, tájékozódnak a körzetükben gondozott gyermekek bölcsődei beilleszkedéséről, fejlődéséről. Tájékoztatást nyújtanak a gyermekek anamnézisének, illetve a megkésett fejlődési ütemű, vagy a bölcsődével együttműködve a szociális hátrányban nevelkedő gyermekekre külön figyelmet fordítanak. Szükség esetén segítséget nyújt a védőnői hálózat a kapcsolatfelvételre azoknak a családoknak az esetében, akiknek gyermeke bölcsődei felvételt nyert, de a számunkra ismert elérhetőségeken ez a kontaktfelvétel nem tudott megvalósulni. A többi bölcsődében a kapcsolattartás eseti jellegű, főként telefonon történik.

A bölcsőde orvosokkal a bölcsődevezetők, kisgyermeknevelők kapcsolata partneri, a szülőkkel a kapcsolattartás rendszeres- 2022-ben nem történt változás a bölcsődeorvosok számában, a 9 bölcsődét 3 fő gyermekorvos látta el. A gyermekek érdekében orvosaink lelkiismeretes munkát végeznek. A kisgyermeknevelők együttműködésével, figyelemmel kísérik a gyermekek egészséges fejlődését, segítséget nyújtanak a családoknak.

A bölcsődevezetőknek, kisgyermeknevelőknek rendszeresen nyújtanak tájékoztatást személyes konzultáció során. A bölcsődei orvosi ellátás nehézsége, hogy gördülékeny szervezhetősége a feladatellátás szakmai dilemmái miatt időnként akadályokba ütközik.

A pedagógiai szakszolgálattal az Aradi és Munkásotthon bölcsőde kapcsolattartása folyamatos. A többi bölcsőde kapcsolat eseti jellegű.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket a kijelölt IV. kerületi Pedagógiai Szakszolgálat által kirendelt utazó gyógypedagógus a Pozsonyi bölcsődében heti két alkalommal 1-1 órán keresztül fejlesztette.

Az óvodákkal való kapcsolattartás többnyire folyamatos, illetve részben eseti. Az Aradi, Rózsaliget, Pozsonyi, Hajló, Lakkozó és Leiningen Bölcsőde óvodákkal való kapcsolata szoros, állandó. A gyermekek fejlődésének nyomon követése, a pedagógiai és gyermekvédelmi segítése beépült a működés részleteibe. A gyermekek óvodába kerülése előtt a pedagógusok és a gyermekvédelmi megbízottak együttműködése valamennyi bölcsőde és óvoda között jól kialakult.

Újpesten tehát kilenc bölcsőde végzi a kisgyermek napközbeni ellátását. A szülő választhatja a lakóhelyétől távolabbi bölcsődét is, de többségében a családok a lakóhelyhez közeli intézménybe kérik az elhelyezést. A bölcsődei ellátást igénybe vevő gyermekek változatos életkörülmények között nevelkednek, a családok többsége jó, illetve átlagos életszínvonalon él. Az kisgyermekek között van olyan, aki olyan családban él, ahol a létminimum és az ahhoz közeli életszínvonal megteremtésére képesek a szülők, de vannak olyan családok, ahol a szülők és gyermekek kiemelkedő életkörülmények között élnek, nevelkednek. A kerületi bölcsődék szakembereinek a családlátogatásokon nyert információja értelmében:

- Az Aradi, Pozsonyi, Labdarúgó bölcsődébe járó gyermekek közül több olyan család él, akik a létminimum és az ahhoz közeli életszínvonal megteremtésére sem képes és a jövőben sem lesznek képesek. Másik rétegnél pedig pont az ellenkezője jellemző, ahol jobb módon élnek a szülők, így a gyermekeik is jobb életkörülményekben nevelkednek.
- A Labdarúgó bölcsőde közel van a Perényi Zsigmond utcai Családok Átmeneti otthonához, ezért ide több gyermek került felvételre az intézményből, a közelség okán. Ezek a családok igen nehéz életkörülmények között élnek.
- A Homoktövis bölcsődéhez közeli lakótelep és a lakópark társadalmi rétegződése eltér ugyan egymástól, de tapasztalatok azt mutatják, hogy néhány kivételtől eltekintve a gyermekek szociálisan jó körülmények között élnek. Ezt mutatja a gondozási díj fizetésének magas aránya. Az elmúlt években az igénybe vevők köre kitágult, Újpest belsővárosban élő családok gyermekeit is ellátják.
- A Lakkozó és Hajló bölcsőde működési területén a gyermekek döntő többsége átlagos szociális körülmények között él, a családok 1-2 gyermeket nevelnek, többségében

fizetnek gondozási díjat. A szociálisan rászoruló gyermekek aránya hasonló a korábbi évhez.

- A Munkásotthon, Leiningen, Rózsaliget bölcsődébe járó gyermekek szociális körülményei többségében rendezettek, megfelelő, egy-egy alacsony státuszú, nehéz életkörülmények között élő család itt is előfordul.

A bölcsődei gyermekvédelmi képviselő, bölcsődevezető mindegyike aktívan vesz részt az éves jelzőrendszeri tanácskozáson, valamint az évközi szakmaközi megbeszéléseken. A találkozások témáin keresztül képet kapunk a jelzőrendszer működésében résztvevő tagok gyermekvédelmi tevékenységéről. Az előadásokból minden esetben tükröződött a pozitív hozzáállás, segítőkészség, a gyermekek érdekképviselése. A különböző előadók sokszínűsége segítette a látókör bővítésén. A NANE (bántalmazásról) szóló előadása érzékenyítően hatott a kollégákra. Ezen felül a nők elleni erőszak, a mediáció és a lelki bajok, testi bajok című témákban hallhattak előadást.

A találkozó témáit hasznosnak találták kollégáink azokban az esetekben melyek a bölcsődei korosztályt is érintették. Az ott elhangzott információk egy-egy probléma esetén segíthetik a feladatellátást, beépíthetők a gyakorlati munkába. A többi téma átfogóbb képet adott a területben működő gyermekvédelmi munkáról, mely növeli a szakemberek tájékozottságát, erősíti a szakmaközi kapcsolatokat.

6.1.1. Újpesti oktatási intézmények gyermekvédelmi tevékenysége

Az intézményi együttműködés erősítésének hatására a korai jelzések is megjelentek, de még nem szignifikáns jelleggel. Jelzések tartalmukat tekintve súlyosbodást mutatnak. Ugrásszerű az emelkedést a családon belüli bántalmazások, szexuális bántalmazások, önsértések, suicid szándék, kísérlet, jelzések számában. Figyelemre méltó jelenség, a suicid szándék kifejezése, önbántalmazások, élvezeti szerek használata okán, az érintett gyermekek életkorának döbbenetes csökkenése. Az iskolai bullying durvaságának mélyülése. Elhanyagolások, szülői kompetencia hiányának sokasodása és mélyülése.

Az elmúlt években a köznevelési intézményekkel sikerült bizalmi viszonyon alapuló együttműködést, közös munkát kiépíteni. A pedagógusok felismerték az intézményben a segítő szakemberek jelenlétének fontosságát, mind a prevenció, a krízisintervenció mind a felmerülő napi problémák tekintetében. Az óvodai és iskolai szociális segítség eszköztára, módszertana

segítheti a pedagógusokat, tanulókat és a szülőket a problémák mérséklésében, megoldásában, így a szociális segítő szakember szakmai kompetenciájának alapján a nevelő-oktató munka kiegészítője. A szociális szakember bevonása a problémás helyzetek felismerésébe és megoldásába kiegyensúlyozottá teheti a köznevelési intézmény belső életét, segíti a gyermekek szocializációját, és javíthatja az iskolai teljesítményüket is.

7. táblázat

A Család- és Gyermekjóléti Központ óvodai és iskolai szociális segítőik iskolai tevékenységei

Intézmények	Intézmények száma	gyermek/tanulók száma
gimnázium/szakközép/szakiskola	10	4 990
általános iskola	18	8 300
óvoda	24	2 591
bölcsőde	9	538
<i>összesen</i>	<i>61</i>	<i>16 419</i>

Forrás: Család és Gyermekjóléti Központ

Az oktatási nevelési intézmények munkarendjébe való bekapcsolódás egyik lényeges formája az értekezleteken (tanévnyitó, félévzáró, év végi) való részvétel. Ekkor a célkitűzés az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység, illetve a gyermekvédelmi rendszer működtetése (jelzés, családsegítés folyamatának bemutatása, fogalmak ismertetése, hatályos jogszabályokról rövid tájékoztatás, a jelzőrendszeri tagok közti hatékony együttműködés és megfelelő kommunikáció elősegíteni. Az iskola tanáraival, segítő szakemberekkel, osztályfőnökkel, iskolai védőnővel való személyes folyamatos kapcsolattartás, veszélyeztetett gyermekek számának, meglévő problémák milyenségének a feltérképezése, egy átfogó kép kialakítása.

Mentálhigiéniai teamek működtetése az érintett szakemberek bevonásával – védőnő, pszichológus, fejlesztőpedagógus, iskolában foglalkoztatott gyermekvédelmi felelős – az óvodai és iskolai szociális segítő részt vételével együtt valósul meg, ahol az egyik szakmai teendő az azonnali teendők, valamint a hosszú távú célok meghatározása, a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű, beilleszkedési, magatartási problémával küszködő gyermekekkel való

kapcsolatfelvétel, bizalmi viszony kialakítása személyes beszélgetés. A másik, lényeges szakmai célkitűzést, célkitűzéseket a következőképpen lehet összefoglalni:

- Óralátogatások keretén belül történő megfigyelése az érintett gyermekeknek, osztályközösségeknek.
- Szülői fórumokon való aktív jelenlét, mint szülői értekezlet, fogadóóra, szülői egyeztető fórumok, szülői munkaközösség.
- A veszélyeztetett gyermekek szüleivel való kapcsolatfelvétel, - telefonon, levélben, de leginkább személyes konzultáció keretén belül – segítő beszélgetés az iskolában.
- A szülőkkel történő találkozás során, a gyermek egészséges testi, lelki, fizika, értelmi fejlődésével kapcsolatos veszélyeztető tényezők jelzése, a felmerült probléma megoldásában megfelelő segítségnyújtás, tájékoztatás az érintett társintézményekről, ahová a szülő segítségért fordulhat.
- Folyamatos konzultáció, nyomon követés. Szükség esetén a Család és Gyermejjóléti Központ felé történő delegálás, illetve jelzés megküldésében való segítségnyújtás.
- Az iskola keretén belül dolgozó segítő szakemberekkel, pedagógusokkal való konzultáció, illetve közös esetkezelés, esetmegbeszélés (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus).
- Folyamatos tájékoztatás és segítségnyújtás az érintett gyermekekre vonatkozóan a jelzőrendszer általi gyermekvédelmi teendőkről.

A Család és Gyermejjóléti Központ „irányításával”, a többi jelzőrendszeri tagokkal közösen együtt az ellátott gyermekek ügyében szervez esetkonferencián, szakmaközi megbeszélésen, és esetmegbeszéléseket.

Család és Gyermejjóléti Központ szakemberei a kompetencia határok betartásával az oktatási-nevelési intézmények vezetőinek figyelmét arra hívják fel, amely az éppen aktuális és hatályos gyermekvédelmi törvénybe foglalnak, amely szerint az adott oktatási intézmény jelzési kötelezettségének eleget kell, hogy tegyenek. A Család és Gyermejjóléti Központ szakemberei a törvény által előírt jelzési kötelezettség teljesítésében tanácsadással, információnyújtással, esetleges javaslatokkal támogatja az oktatási intézmény jelzés tévőjét.

6.1.2. Prevenációs tevékenység az oktatási nevelési intézményekben

a) Prevenációs foglalkozások:

Az elfogadás, empátia, közösség formálás elősegítése, bullying, személyiségfejlesztő csoportfoglalkozás szervezésével, megtartásával. Felső tagozaton drog – alkohol - dohányzás prevenció, bűnmegelőzés és pályaeorientáció témakörökben osztályfőnöki órák szervezése szakemberek bevonásával (pszichológus, rendőrséggel való szoros együttműködés, gyermekvédelmi felelőse)

b) Prevenciók előadások szervezése, vezetése

K.I.A.B.Á.L. társasjáték, Kerületi Rendőrkapitánysággal való prevenciók foglalkozások Biztonságos internet használatával foglalkozó egyesület által tartott osztályfőnöki órák megszervezése. „Digitális eszközök veszélyei az óvodás korban” szülőcsoport Pályaeorientációs csoportfoglalkozás sorozat a 13-14 éves korosztálynak.

Elmondható, hogy 2022 évben a legtöbb felkérést közösségépítő, antibullying és érzékenyítő csoportfoglalkozás megszervezésére, illetve megtartására kaptuk. E mellett több alkalommal vittük ki bűnmegelőzési, prevenciók társasjátékunkat a „KIABÁL”-t is. Kollégáink ebben az évben (nyári hónapokat nem érintve) az Újpesti Nevelési és Oktatási Intézményekben összesen 190 prevenciók csoportfoglalkozást tartottak, hozzávetőlegesen 4300 gyermek bevonásával, e mellett 30 alkalommal tartottak „KIABÁL” társasjátékos órát, elérve ezzel, közel 600 gyermeket. Ezen programokon keresztül lehetőségünk nyílt a gyermekekhez közelebb kerülni és megismerni a korosztályuk szokásait, gondolkodásukat, az őket érintő veszélyeztető tényezőket, nehéz segítő cselekvést szükségessé tevő helyzetek jelenlétét az egyes tanulók életében. Bizonyos osztályokba célzottan vittük programjainkat, az óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység eszköztárával élve igyekeztük tematikusan felépíteni, fokozatosan megközelíteni és a leghatékonyabban kezelni az érintett gyermek(ek), közösség problémáit.

CSOPORTFOGLALKOZÁSOK 2022 (közösségépítő, érzékenyítő, konfliktuskezelő, bullying)		
	Intézmény	Alkalmak
1.	Bródy Imre Gimnázium	33 alkalom
2.	Könyves Kálmán Gimnázium	16 alkalom
3.	Babits Mihály Gimnázium	10 alaklom

KIABÁL prevenciók társasjáték, 2022		
	Intézmény	Alkalmak
1.	Babits Mihály Gimnázium	6 alkalom
2.	Benkő István Ref. Ált. Isk.	7 alkalom
3.	Bajza Általános Iskola	7 alkalom

4.	Újpesti Két Tanítási Ny. Műszaki Technikum	10 alkalom
5.	Göllner Mária Waldorf Gimnázium	3 alkalom
6.	Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola	22 alkalom
7.	Szűcs Sándor Általános Iskola	18 alkalom
8.	Károlyi István Általános Iskola	15 alkalom
9.	Lázár Ervin Általános Iskola	14 alkalom
10.	Angol Nyelv. Em. Szinten Oktató Ált. Iskola	14 alkalom
11.	Benkő István Református Általános Iskola	14 alkalom
12.	Karinthy Frigyes Általános Iskola	6 alkalom
13.	Halassy Olivér Általános Iskola	3 alkalom
14.	Szigeti József Általános Iskola	2 alkalom
15.	Pécsi Sebestyén Általános Iskola	2 alkalom
16.	Megyeri Úti Általános Iskola	2 alkalom
17.	Nyár Óvoda	2 alkalom
18.	Liget Óvoda	2 alkalom
19.	Királykert Óvoda	2 alkalom
Összesen		190 alkalom

4.	Károlyi István Általános Iskola	5 alkalom
5.	Szigeti József Általános Iskola	4 alkalom
6.	Homoktövis Általános Iskola	1 alkalom
Összesen		30 alkalom

c) Nyári időszak (tanítási szünet)

A nyári szünet alatt az Újpesti Önkormányzat támogatásával, és az Újpesti Torna Egylet (UTE) szervezésében, 2022-ben is megvalósult az Újpesti Napközis Tábor. A táborvezetővel történt előzetes egyeztetés alapján az óvodai és iskolai szociális segítő munkacsoport a 2021-es évhez

hasonlóan, a 2022-es évben is a tervezetteknek megfelelően kapcsolódott a Nyári Napközis Tábor programjához. 6 héten keresztül, heti három alkalommal -kedden, szerdán csütörtökön napi 4 órában biztosítottunk prevenciós és szabadidős programot a táborban maradó gyermekek részére. Az idei évben több mint 1300 gyermek látogatott el a táborba, ebből az óvodai és iskolai szociális segítők foglalkozásain több mint 350 gyermek vett részt. A csoportmunka során alkalmazott játékos feladatokat a gyermekek életkora, értelmi és érzelmi képességeit és fejlettségét figyelembe véve választottuk ki. A játékos közösségépítés mellett, nagy hangsúlyt fektettünk az érzékenyítésre, a kommunikációs képesség és probléma megoldó készségek fejlesztésére. Amennyiben a gyermek létszám lehetővé tette, akkor két csoportra osztottuk a gyermekeket. A csoportokat előre megtervezett tematika szerint páros vezetést alkalmazva alakítottuk ki. A csoportfoglalkozás során a gyerekek szinte minden alkalommal nyitottak és aktívak voltak. Találkoztunk olyan gyerekekkel, akik a tavalyi év során több alkalommal is részt vettek már foglalkozásainkon. Számukra ismerősek voltak a csoportvezetők és feladatok is, ez sokszor megkönnyítette a kapcsolódást. A kerület szinte valamennyi iskolájából érkeztek tanulók, így több alkalommal is előfordult, hogy kollégáink olyan gyermekkel találkoztak, akivel a tanév során az iskolában már elkezdődött egy segítő vagy preventív folyamat, esetleg a gyermek és családja ellátást vagy szolgáltatást vesz igénybe az Újpesti Család- és Gyermekjóléti Központnál. A foglalkozások után kollégáink több esetben végeztek segítő beszélgetést, illetve két alkalommal tártak fel gyermekvédelmi problémát, melyről jelzést küldtek az illetékes család - és gyermekjóléti központ felé.

A napközis tábor mellett, kollégáink részt vettek az intézményünk utcai és lakótelepi szociális munkásai által szervezett, egy hetes ott alvós nyári táborban is. Az elmúlt évben több alkalommal is bekapcsolódtunk a Rózsa Klubos kollégák programjaiba, segítve ezzel munkájukat, illetve számunkra is fontos, hogy lehetőségünk nyílt arra, hogy a gyerekeket a már megszokott iskolai környezetükön túl, szabadidős tevékenység közben is megfigyelhettük.

6.2. „Aranyhíd” Gyermekek Átmenti Otthona

Az szakmai munkáját és működésének szakmai szabályzóinak előírását a Gyvt., valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletben foglalja össze.

Az Otthont Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata (továbbiakban: Önkormányzat) hozta létre olyan 3-18 éves korú gyermekek befogadására, akik ellátása

átmenetileg valamilyen ok miatt családon belül nem megoldható, illetve ellátás és felügyelet nélkül maradtak, vagy veszélyeztetett élethelyzetben vannak.

Ennek értelmében a pontos szabályzókat Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye Szakmai Programja és ezek mellékletei, valamint az önkormányzati rendelet, illetve e egyéb szabályzók tartalmazzák.

Az Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye Szakmai Programjának 1. számú melléklete a Szervezési és Működési Szabályzat (továbbiakban: SZMSZ). A SZMSZ-t Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete 87/2022. (IV.28.) határozata hagyta jóvá. Módosításra került Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete 206/2022. (X.27.) és a 33/2023. (II.23.) sz. határozataival. Hatályba léptetve 2022. április 29-én az intézményvezető által, illetve a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalta az intézményvezető 2023.február 23-án.

Az intézmény fenntartója a Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata, de az Önkormányzat ellátási szerződést kötött más települési önkormányzatokkal, így a kerületben fenntartott otthon ellátási területe

- Vác,
- Fót,
- Dunakeszi,
- a XV. kerület és a
- XVI. kerület is.

Az Otthon - a működési engedély szerinti engedélyezett – férőhelye 24 gyerek, míg a dolgozói engedélyezett létszám esetében 12 fő, amelyet szakmai egységvezetői, nevelői, gyermekfelügyelői és gyermekvédelmi asszisztensi munkakörök fednek le. Az Otthon működése és ügyfélfogadási idője non-stop, azaz folyamatos.

A gyermekotthon tehát egységes szakmai irányítás mellett két, azonban egyenként 12 fős gyermekcsoporttal működik:

- a) 3– 10 éves korú gyermekek ellátása az I. csoportban működik,
- b) 10 – 18 éves korú gyermekek ellátása a II. csoportban történik.

6.2.1. Az Intézmény feladata, szakmai munkája

Az Otthonnak, mint átmeneti gondozást nyújtó gyermekjóléti intézmény, elsősorban a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és

egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról teljes körű ellátás keretében kell gondoskodni.

Az ellátást a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére ideiglenes jelleggel, teljes körű ellátással kell biztosítani.

Így az Otthon küldetésének tekinti, hogy a családok megerősítésével segítse a gyermekek vérszerinti családjukba történő mielőbbi visszatérését, hogy gondoskodó családi környezetben nőhessenek fel. Ezért a szakmai munka fókuszja, hogy az Otthon a meghatározott ellátási feladatok mellett a Család- és Gyermekjóléti Központokkal együttműködve⁶, segítséget nyújtson a gyermek családba való visszatéréséhez, ennek megghiúsulása esetén a gyermek számára legmegfelelőbb megoldás megkeresése.

Az Otthon célja, hogy szervesen illeszkedve a kerület gyermekvédelmi rendszerébe speciális és otthont pótló segítséget nyújtson a gyermekvédelmi alapellátás keretében a gyermek gondozásának időszakos átvállalásával. A gyermekotthon a család- és gyermekjóléti szolgálatok családsegítőivel és esetenedzsereivel együttműködve segítséget nyújt a felmerülő problémák feltárásában és azok megoldásában. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekek átmeneti otthonában a gondozott gyermekek teljes ellátást kapnak.

6.2.2. Ellátandó célcsoport, problémák és szükségletek azonosítása

A gyermekek veszélyeztetettségét nehéz egyetlen tényezőre visszavezetni, számos környezeti, szociális, gazdasági, politikai és egyéb tényező együtteséből születik, összetett problémaként azonosítható. Az Otthonhoz jellemzően olyan családok fordulnak segítségért, akik átmenetileg nem tudnak gyermekeikről gondoskodni. Ennek számos oka lehet, szakmai tapasztalat szerint főként lakhatási problémák, bántalmazás, valamint a gyermek veszélyeztetettsége (ld. Gyvt.).

2022 évben az Otthonba kerülő gyermekek legtöbb esetben:

- megfelelő lakhatás hiányában
- családi konfliktusok,
- szülők életvezetési problémái miatt.

⁶ 2022-ben a Család és Gyermekjóléti Központ által delegált gyermekek száma összesen 7 gyerek.

Az intézménybe kerülő gyermekek felnőtt családtagjaival kapcsolatban gyakran megfigyelhető a szülői kompetenciák hiánya, a kudarckerülő magatartás, a megfelelő szociális háló és a támogató kapcsolatok hiánya. Ezek csökkentésében a család- és gyermekjóléti szolgálatokban működő különböző szolgáltatásai tudnak segítséget nyújtani, az intézmény falain belül a gyermekek számára elérhető pszichológusi tanácsadás, a szülőknek pedig a rendszeres konzultáció és tanácsadás az intézmény munkatársaival.

Az esetek döntő többségében a család működési zavara háttérben állhat a szülő pszichés problémája, személyiségzavara vagy szenvedélybetegsége. Az ilyen problémákkal küzdő szülőkkel való együttműködés nagyon nehéz, mert sajátos nézőpontból látják a problémáikat, betegségtudatuk nincs, alacsony együttműködési szint jellemző rájuk. Viselkedésük gyakran támadó, agresszív, ezért a szakemberek által nehezen megközelíthetőek. A támogató kapcsolatok hiánya jellemző, a szülők magukra maradnak problémáik megoldásában, ami még tovább súlyosbítja a helyzetet. A felvételt a gyermek iskolakerülése, beilleszkedési zavara, agresszív viselkedése indokolja. Ezekben a családokban gyakran a gyermek vállalja a szülői szerepeket, vagy könnyen irányítja a szülőt a saját igényei kielégítése érdekében. Ilyen esetekben szorosan támogató szolgáltatói háttérre van szükség, ami pótolni tudja a hiányzó szülői szerepeket, és megtartja a jól funkcionáló részeket a szülőnél. Ilyen támogatás hiányában az intézmény nem tud hatással lenni a kialakult családi dinamikákra, és ezért nem következik be változás a gyermek helyzetében sem.

Az Otthonban ellátott gyermekek élettörténetében a bántalmazás különböző típusaival találkozhatunk: szóbeli, lelki, fizikai és szexuális bántalmazás egyaránt előfordul. A szóbeli és a testi bántalmazás viszonylag könnyebben felismerhető és rövidebb idő alatt fény derül rá, a lelki bántalmazás és az abúzus akár hosszabb ideig is rejtve maradhat. A bántalmazást átélt gyermekek ellátása különösen nagy figyelmet igényel a szakemberek részéről is.

A 2022-ben is voltak olyan esetek, amely során a gyerekek az Otthonban tartózkodás idején válik egyértelművé, hogy a nem gondozható vissza a családjába. Ekkor az ügyek hatósági útra lépnek (nevelésbe vétel), és a gyerekek szakellátásba kerülnek. A szakmai tapasztalat szerint ekkor is célszerű, ha a gyermek a nevelésbe vételi eljárás időtartama alatt az intézményben marad, így elkerülhető az egyik helyről másikra való vándorlása, kisebb a további traumatizálódás esélye.

Az Otthonban élők családokra az alacsony jövedelem, szegénység jellemző. Ebben az évben az ellátott családok egy főre jutó havi rendszeres jövedelme nem érte el a nyugdíjminimum összegét, ezért térítésmentesen vehették igénybe intézményünk szolgáltatásait (XV. kerületieknek egyébként is térítésmentes a szolgáltatás). A szülők munkaerő-piaci pozíciója bizonytalan, ingatag munkaviszony, ezzel összefüggésben bizonytalan élethelyzet és tervezhetetlen jövő jellemzi helyzetüket. A szülők jelentős része alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, szakképzettségük nincs, és korábbi negatív tapasztalataik vagy a szülőktől látott minta alapján nehezen motiválhatóak munkakeresésre, rendszeres munkavégzésre.

A családok egy része elégtelen lakhatási körülmények vagy lakhatás elvesztése, nem lakás céljára szolgáló helyen való élés miatt kéri az Otthonban való elhelyezését. A szülők ilyenkor rokonoknál, ismerősöknél vagy hajléktalanellátó intézményekben laknak egy ideig, ahol a gyermekekkel való közös elhelyezés nem lehetséges. Ha a szülő motivált problémájának megoldásában, akkor rövid időn belül törekszik arra, hogy gyermekét a családba visszavigye, lehetőségként jelenik meg a családok átmeneti otthonában történő közös elhelyezés.

Egyes családok, a problémák okozta túlterheltség, kilátástalanság miatt megkönnyebbülnek, hogy a gyermek ellátásával járó terhektől, akár ideiglenesen is, de megszabadulhatnak. Hosszú távú terveik általában nincsenek, gyermekükkel ritkábban tartanak kapcsolatot, ígéreteiket általában nem tartják be, ezzel is tovább növelve a gyermekek bizonytalanságát, belső feszültségét, amelyek akár fizikai vagy pszichés tünetként is megjelenhetnek.

6.2.3. Az Otthonban 2022-ben megvalósult szolgáltatások és működési jellemzők

- Szabadidős programokon való részvétel biztosítása. A gyermekek érdeklődési körének és képességeinek megfelelően alkalmanként különböző programok szervezése. A 2022 évben több alkalommal volt lehetőségünk lovagolni menni, ahol a gyerekek megismerkedhettek számukra idegen „tanyasi” környezettel és megtapasztalhatták, hogyan kell az állatokkal megfelelően bánni.
- Heti egy alkalommal kézműves foglalkozáson való részvétel. Az adott évszakra jellemző kreatív tevékenységek folytatása. 2022-ben is készítették a gyerekek különböző, számukra kedves dolgot, mint például „álmomanó”, telefontartó. Közös elképzelés szerint minden évszakra megfelelően feldíszítették az intézményt.

- Klubfoglalkozásokon való részvétel. Szabadidejük hasznos eltöltésére különböző lehetőségek kínálása, valamint hely biztosítása ezekhez. A gyerekek nagyon szeretik az Család- és Gyermekjóléti Központ keretén belül működő Rózsaklubbot (utcai és lakótelepi, valamint szabadidős szociális munka), ahová – lehetőség szerint - minden héten eljártak.
- Pszichológiai tanácsadás biztosítása, a szakember tanácsadó segítségével igényt tarthat a gyermek vagy szülője is. A gyerekek mindig szívesen mennek egyéni és csoportos foglalkozásra az intézmény pszichológusához. Igény szerint közös konzultáció után döntünk milyen támogatási formára van szüksége a gyermekeknek.
- Az otthon családgondozója által ügyintézési tanácsadás, mentálhigiénés segítségnyújtás a nehéz helyzetben lévő családoknak.
- Szükség esetén - a gyerekefelügyelők segítségével - az önálló közlekedésre nem képes gyermekek kísérése óvodába, oktatási intézménybe.
- Gyermekorvosi ellátás biztosítása: heti vizit, szükség esetén betegellátás, higiénés ellenőrzés, étlap ellenőrzés.
- Védőnői tanácsadás, konzultáció biztosítása.
- Dietetikus tanácsadás.
- külsős programok. Ezek a következők: cirkusz, balatoni nyaralás, színház, kézműves foglalkozás, kalandpark, karácsony.

A hozzánk forduló krízishelyzetben lévő családok esetében legtöbbször nehéz megállapítani a bekerülés fő indokát, gyakran több problémát is hordoznak a szülők és a gyermekek. Néhány évvel ezelőtt jellemzően más problémákkal fordultak segítségért az intézmény felé, például a szülők betegsége, kórházi kezelése miatt, ebben az évben már nem jelentkeztek ilyen típusú problémával. Az elhelyezés indoka főként a családi konfliktusok, elégtelen lakhatási körülmények, szülők életvezetési problémái.

A nehézségekkel való megküzdés tudatosságot, célorientáltságot, kitartást, változtatásra való nyitottságot és rengeteg erőfeszítést igényel a család részéről, azonban a készségek terén hiányosságokat tapasztalunk: alacsony iskolázottság, alulszocializáltság, a szükséges modellek hiánya, kudarckerülő magatartás és támogató kapcsolatok hiánya.

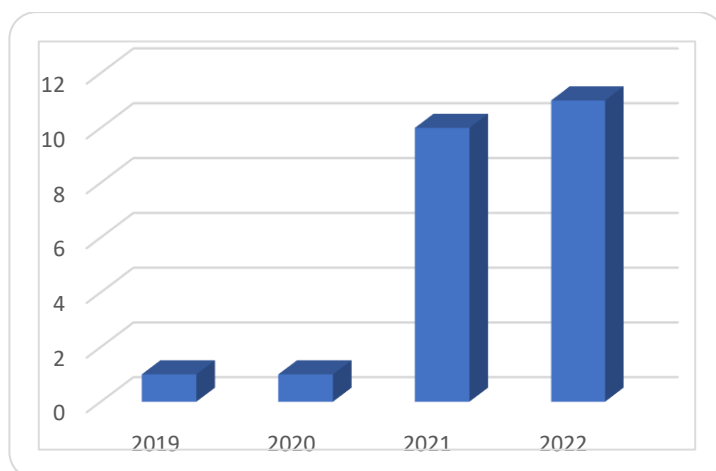
A problémák komplex feltárását követően segítjük a szülőt olyan célok megfogalmazásában, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a család újra önállóan tudjon működni. Meghatározzuk az együttműködés alapjait, amelyet egy írásbeli megállapodásban is rögzítünk, a feladatokat

kisebb lépésekre bontjuk, és lehetőség szerint napi kapcsolatot tartunk a szülővel, amely során törekszünk a szülői kompetenciák fejlesztésére.

2022-ben összesen huszonnégy gyerek fordult meg az Otthonba. Ezek közül tizennégy lány és tíz fiú. Átlagosan 9,042 hónapot töltöttek az Otthonba. Az esetek többségében a gyerekek 2022 előtt kerültek be. Hogy pontosan melyik évben, arról az *17. ábra* ad tájékoztatást.

17. ábra

Bekerülés éve (gyerekszám)

Forrás: Intézményi adat

2022. évben az Otthon szolgáltatásait a következő megoszlásban vették igénybe:

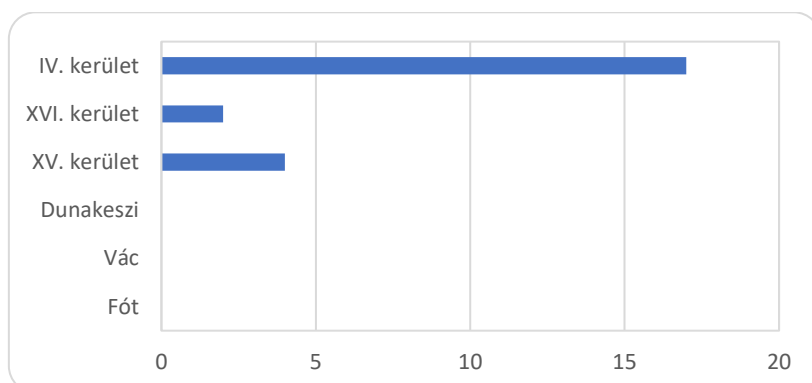
- a IV. Kerületből 17 gyerek vette igénybe az intézmény szolgáltatásait

Az ellátási szerződésekben foglalt férőhelyek kihasználtsága az alábbiak szerint alakult:

- a XV. kerület 8 férőhely terhére 4 gyermek ellátását kérte
- a XVI. Kerület 2 férőhely terhére 2 gyermek ellátását kérte
- Vác, Fót és Dunakeszi nem kérte átmeneti gondozást.

18. ábra

Az otthonba kerülés hely szerint (gyerekszám)

Forrás: Intézményi adat

Az ellátás megszűnését követően nyolc gyerek gyermekvédelmi szakellátási elhelyezésbe került, a többiek vagy otthonukba, vagy továbbra is az Otthon lakója.

2022 decemberében gyanúja merült fel, hogy az „Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthonában kiskorúak bántalmazták egymást. A feltételezett abuzálással kapcsolatban pontos dátum nem ismert, egy ellátott kiskorú számolt be egy korábbi esetről. A gyermekek elkülönítése azonnal megtörtént és az ügyben a rendőrség felé a szakmai egység vezetője másnap feljelentést tett, az eset kapcsán illetékes család- és gyermekjóléti központ esetmenedzserét és ellátási egységvezetőjét az ügygel kapcsolatban ugyan ezen a napon értesítette. A gyermekek közvetlen felügyeletét megerősítettük, éjszakai műszak során több gyermekfelügyelő látja el feladatokat. Tekintettel a bántalmazási gyanú súlyosságára, még 2022 decemberében belső vizsgálatot folytatott az Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye.

6.2.4. Az intézményen belüli és kívüli együttműködés

Az Otthon számos partnerrel dolgozik együtt, intézményen belül, és intézményen kívül is. Ebben az évben törekedtünk a meglévő partneri kapcsolatok erősítésére, új kapcsolatok felkutatására, kialakítására. Az intézményen belüli együttműködés és kapcsolattartás erős, napi szinten megvalósuló.

A fenntartó Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatával és Gazdasági Intézményével a kapcsolattartás Újpest Önkormányzatának Szociális Intézményén keresztül valósul meg.

Az intézményen belüli együttműködés rendszere:

- Központi Igazgatás
- Család- és Gyermekjóléti Központ és Szolgálat

Intézményen kívüli együttműködés rendszere:

- Budapesti Rendőr-főkapitányság IV. Kerületi Rendőrkapitánysága
- Nevelési és oktatási intézmények (bölcsődék, óvodák, iskolák)
- Védőnői hálózat, gyermekorvosok, szakorvosok
- Budapest Főváros Kormányhivatala IV., XV. és XVI. Kerületi Gyámhivatala
- XV., XVI. kerületi és Fóti Család- és Gyermekjóléti Központ
- Nemzeti Népegészségügyi Központ
- Hofherr Konyha
- Adni Jóga Alapítvány.

7. Összefoglaló

Újpest állandó népessége valamivel több mint 97 ezer fő, és trendjét tekintve csökkenő létszámról beszélhetünk. Az állandó népességen belül az látható, hogy az idősek száma növekszik, míg a 3 éven aluli gyerekek száma és aránya csökkenő tendenciát mutat és ez a tendencia még a 14 év alattiaknál is megfigyelhető.

Legdrámaibb helyzetet a 20-29 éves korosztályban láthatunk, ahol a 2010-es népességszámhoz viszonyítva 67 százalékra csökkent a népességszám, de jelentős csökkenés figyelhető meg a 30-49 évesek körében is.

Az általános iskolákban kevés gyermek részesül gyógypedagógiai oktatásban, a hátrányos helyzet azonban elterjedtebb lett. Míg az óvodás gyermekek csupán 0,7 százaléka hátrányos helyzetű, addig az általános iskolás gyermekeknél 1,5 százalék. Az óvodapedagógusokhoz hasonlóan, nagyjából 10 pedagógus jut 100 általános iskolai tanulóra.

A kerületbe 1000 kiskorúra 43 veszélyeztetett kiskorú jut, ami a többi kerülethez képest magasnak tekinthető.

Az Önkormányzat 2022-ben mintegy 61,9 millió Ft-ot fordított segélyezésre, amelyből 36 százaléka kötött felhasználású segélyek, a többi, 64 százalék pedig eseti segélyt jelentet.

A helyi szintű gyerekjólét és gyermekvédelmi tevékenység jelentős szakmai kapacitásokat igényel, nem pótolható a személyes jelenlét. Az ilyen irányú kerületi tevékenységek, a Család és Gyermekjóléti Központ megjelenése után minden esetben növekedett az önként felkereső családok száma.

A helyi szintű szociális tevékenységeknek köszönhető megállapítható, hogy az elmúlt években a Család és Gyermekjóléti Központ által felépített és kialakított bizalmi viszony, valamint a kerületi szociális intézményeinek közös munkája eredményeképpen az együttműködési keretek stabilizálódtak. A Család és Gyermekjóléti Központ szakmai egység vezetője, szakmai vezetői, az óvodai-iskolai szociális segítők koordinátora rendszeresen jelen vannak a tankerület által, a lemorzsolódás megakadályozása okán létre hozott Módszertani Kerekasztal ülésein, programjain és rendszeresen szerveznek szakmaiközi egyeztetéseket a jelzőrendszer más szereplőivel.

Az éves jelzőrendszeri tanácskozás 2022. február 28-án került megrendezésre. Célja a kerület szociális és gyermekvédelmi helyzetének áttekintése, értékelése, az intézkedési terv megfogalmazása volt. Erre a járványveszély miatt, online formában került sor. Szinte minden jelzőrendszeri tag képviseltette magát.

A IV. kerületben a szociális jelzőrendszer megfelelően működik. Az érintett esetekben az együttműködés megfelelő, mert a jelzést követően azonnali segítséget kapnak a családok, és információt a kerületi szakemberektől. A konzultációkon, előadásokon a szakemberek mindig tájékoztatást kaphatnak az érvényben lévő jogszabályokról és azok változásairól. A tanácskozásokon az aktuális jogszabályok változásai mellett megismerhetők más ellátási területek, nehézségek is. A találkozások lehetőséget adnak az egyes intézményekben előforduló esetek átbeszélésére, betekintést nyújtanak jelzőrendszer területeinek működésébe, a problémák megoldásába.

A bölcsődei szakemberek igényt tartanak a Család és Gyermekjóléti Központ óvodai és iskolai szociális segítőivel kialakított szorosabb kapcsolattartásra. 2022 óta a szoros kapcsolattartásnak köszönhetően tájékoztatást kapnak a bölcsődei szakemberek a pedagógiai vélemények megkérésének okairól, valamint egy jelzés utáni ügyek lezárásáról.

Az „Aranyhíd” Gyermek Átmeneti Otthona stábjának nagy kihívást jelent az összetett problémákkal érkező gyermekek ellátása, egyes magatartási problémákkal küzdő gyermek gondozása. Ezekben az esetekben szükség lehet külső szakember támogatására, bevonására, és a munkatársak érzékenyítő képzésére. A speciális problémával rendelkező gyermekek kiemelt figyelmet és odafigyelést igényelnek, ezért szükség van a szakemberek létszámának emelésére, a dolgozói fluktuáció csökkentésére.

Az átmeneti gondozás akkor lehet sikeres, ha a gyermek intézménybe kerülését követően a családdal megkezdődik egy intenzív közös munka, amelyben nagy szükség lenne a családgondozó státusz feltöltésére.